

ravnar

Leto XXIV

Ravne na Koroškem, 15. julija 1987

Št. 7

POSTAJAMO NEMOČNI ZARADI POSEBNIH TRŽNIH RAZMER

Tržne razmere v jugoslovanskem prostoru se bistveno spreminjajo. Spreminja se tudi naša vloga v njih, ki je vedno bolj le zadovoljevanje potreb kupcev. Ti nam narekujejo manjše serije, večkratno spreminjanje proizvodnih programov itd. Vedno bolj smo mi zaradi njih, vse manj oni zaradi nas.

Sploh so razmere specifične pred polletnimi obračuni. Delovne organizacije, ki so naši kupci, še ne poznajo svojih šestmesečnih rezultatov in kupujejo zelo zadržano. Zato se pri nas zaloge večajo. Te rastejo tudi zato, ker Jeklarna ob sobotah ne dela več. Zaradi izredne ponudbe reprodukcijskih materialov na domačem trgu je težko gospodariti tako, da ne nastajajo zaloge. Zelo velike težave pa so z uvoženimi materiali; zaradi pomanjkanja ferolegur nam preti, da bo treba ustaviti nekatere programe.

Tudi izvoz ni dober. Zaenkrat nas rešujejo edino le kooperacije.

Kljub vsem težavam pa smo med slovenskimi in jugoslovanskimi železarnami pri naročilih še vedno v prednosti. Zato imamo ob dobrem delu največ možnosti, da dosežemo tudi dobre rezultate.

(Vir: informacija vodstvenih delavcev komerciale)

VSE POMEMBNEJŠE RAZVOJNO STROJNIŠTVO

V Železarni Ravne si želimo razmerje med metalurgijo in predelavo vsaj 50 : 50. Ker se tržišča za nekatere strojniške proizvodne programe zapirajo (npr. klasične armature), moramo stalno iskati nove, kljub pomanjkanju konstruktorskega kadra in denarja.

Zaenkrat se v Železarni Ravne še lahko pohvalimo, da na področju proizvodnega strojništva ne stagniramo. Tako imamo v vsakem predelovalnem tozdu A in B razvojni program, samo za Vzmetarno

IZ VSEBINE

- Predlagane spremembe delavčevega zakona so samo kozmetične
- Novi poslovodni odbor Železarne Ravne
- Za proizvodnjo valjev bo treba še veliko narediti
- Znanje mora postati potreba
- Za 10 % manjša poraba elektrod
- Pot do okrevanja Jeklolarne bo težavna
- Znanstveno in tehnično informiranje — pogoj za razvoj
- Nagrada železarne — spodbuda za raziskovalno delo
- Konec gostovanja SGV
- Inovacije v aprilu in maju
- Ne škodi, če vemo
- Na sestankih kritično
- Obnova vhoda v leški rudnik
- Kako dolgo bomo na Ravnah samo gasili v osnovnem šolstvu
- Ura zdravstvene vzgoje med tretješolci
- Kakšne so naše bralne navade
- Rekreativna in šport
- Kadrovska gibanja
- Naša črtica: Pet minut za zgodovino

ga še intenzivno iščemo. Ti programi so: programi deformacijske tehnike (stiskalnice) za tozd Stroj in deli, paleta hidravličnih kladiv, hidravlične lafete ter pnevmatično kladivo za visoke tlake za Pnevmatične stroje, ciklo gonila za Armature, okrogli noži za Industrijske nože, noži za obdelavo kamna za TRO ter številsko krmljeni stroji za Kovinarstvo.

Upati je, da bo po investiciji Razvojni center proizvodnega strojništva v Železarni Ravne, za katero zdaj delamo razvojni projekt, strojniška razvojna dejavnost še bolj zaživela. Center bo stal ob novi Pnevmatiki, v njej pa bodo novi proizvodni prostori Orodjarne, pilotne delavnice in center za fleksibilne proizvodne sisteme. Graditi naj bi ga začeli v jeseni.

(Vir: informacija vodja razvoja mehanske tehnologije)

NAŠE RESNIČNE REZERVE

Pustimo za spremembo ob strani objektivne težave našega gospodarstva, ki jih krepko občutimo, na katere pa nimamo vpliva, in pogledimo nekaj značilnosti delovnega vsakdanjika znotraj železarniškega ploča, kakor jih pokaže katerakoli od tedenskih poslovodnih konferenc.

Neuspela proizvodnja našteje npr. zgrešeno šaržo, lunker, gredice brez kontrole in kosmiče.

Reklamacije iz izvoza smo zadnji čas dobili zaradi razpok.

Pomnimo, da smo imeli leto kvalitete in da smo bili boljši.

Izhodi med delom. Kje v razvitem svetu še zabeležijo v 5 (petih!) dneh 999 izhodov med delom kot pri nas? In to pri 40-urnem delovnem tednu.

Vendar to še niso vse naše slabosti na področju delovne in tehnološke discipline in s tem tudi še ne vse naše resnične notranje rezerve.

(Vir: zapisnik 19. seje poslovodne konference)

Iz dela sindikata

PREDLAGANE SPREMEMBE DELAVČEVEGA ZAKONA SO SAMO KOZMETIČNE

S problemske konference o spremembah zakona o združenem delu

Konferenca OO ZSS Železarne Ravne je problemsko konferenco organizirala 28. maja popoldne. Na njej je razpravljalo 11 delegatov. Nekateri so posredovali svoje mnenje, drugi pa mnenje svojih baz (skupne seje IO sindikata, sekretariata ZK in predsedstva mladine), ki so gradivo prej obravnavale. Izvlečke iz zelo obširnega gradiva so tokrat dobro pripravile strokovne službe.

Drago Mežnar iz pravne službe je poudaril, da je treba vztrajati pri zahtevi, da ZZZD ne spreminjamo pred spremembo ustave. Menil je, da je demagogija način, na kakršen je bil predlog dan v javno razpravo; če gre za spremembo »delavčevega zakona«, »male ustave«, kot ZZZD tudi pomenjujejo, bi morala biti razprava dobro pripravljena, ne pa da smo morali v železarni vložiti

ogromne napore, da smo pripravili gradivo zanj.

Ivan Žagar, član poslovodnega odbora železarne, je ugotovil, da ne gre za bistvene spremembe ZZZD, ampak samo »kozmetične«, zato je dejansko škoda časa za široko razpravljanje o njih. Konkretno se po spremembah ne bo nič spremenilo v razmerju med združenim delom in oblastjo; ne obetajo večje elastičnosti, npr. pri OD, opažamo pa, da imamo že zdaj zaradi togosti velike težave; na področju organiziranosti in samoupravnih odnosov ne ponujajo bistvenih sprememb, le manjše, nepomembne, dejansko pa dajejo združenemu delu majhne pristojnosti itd.

Zavzel se je predvsem za elastičnost, fleksibilnost, ki nam je povsod manjka, a je tudi spremembe ZZZD ne prinašajo. Uniformiranost je v nasprotju z razvitim svetom.

Janez Žnidar, ravnatelj Delovne skupnosti za gospodarjenje, je izpostavil spremembe v zvezi z razporejanjem celotnega prihodka, kjer gre po njegovem samo za to, da se vzame tistim, ki dobro delajo, ne pa tistim, ki slabo.

Milan Božinovski, referent za samoupravo in OD v Valjarni, je pokritiziral letošnjo pripravo javne razprave v primerjavi z letom 1974, tudi v tem smislu, da je ni sprejemljivo imeti pred razpravo o spremembi ustave.

Milenko Kobal, predsednik KS ZSMS železarne, se je dotaknil

sprememb, ki zadevajo mlade (stanovanja itd.)

Alojz Mager iz tozda ETS je izpostavil probleme iz vsakdanjega dela v železarni (nadure), za rešitev katerih bi bilo bolj smotno tratiti čas kot za papirnate spremembe zakona o združenem delu.

Milijko Milinković, predsednik OK ZSS Ravne, se je strinjal z vsemi pripombami, poudarjenimi v razpravi. Ugotovil je, da razpravljamo sicer veliko, uresničimo pa malo tistega, o čemer govorimo.

Silva Bračko-Božič, vodja centra za razvoj samoupravljanja in informiranje, je spomnila na kritično analizo, za katero smo lani porabili ogromno časa. Rečeno je bilo, da bodo pripombe nanjo upoštevane v osnutku sprememb ZZZD, pa niso. Tudi sicer zakon s spremembami samoupravnih odnosov, kot so predlagani, ni sprejemljiv.

Dušan Stojčić, delegat iz Valjarne, **Franjo Miklave**, sekretar OS ZSS ter delegata iz **Kovinarstva** in **KSZ** so razpravljali o nekaterih posameznih predlaganih spremembah v ZZZD.

Na koncu je bilo še enkrat podarjeno skupno stališče problemske konference, da mora biti čim manj omejitev — togosti pri izvajanju ZZZD, saj za krizo, v kateri smo, ni kriv ta zakon, temveč spremljajoči akti. Zato je treba dati več poudarka tem.

Delo kot življenje

3. julija je **Ivan Gostenčnik** iz Pnevmatičnih strojev poleg **Franca Gorogaranca** iz mežiškega rudnika in **Gozdarstva Črna** prejel regijsko priznanje za dosežke pri razvoju in krepitvi samoupravljanja.

Če **Ivan Gostenčnik** ne bi bil rojen v tridesetih letih in ne šoloobezven v petdesetih, bi morda danes poučeval.

Ker ni bilo denarja, se je z zadržano željo spoznavati jezike in književnost po nižji gimnaziji v Dravogradu vpisal na železničarsko-industrijsko šolo v Mariboru,

uresničevati, in so na drugi strani ljudje, ki jih uresničujejo, vendar imajo tisoče svojih skrbi in en sam cilj: čimveč zaslužiti. »Drobni problemi v delavčevem ali domačem okolju lahko odločilno vplivajo na rezultate dela. Zato je delovodjeva dolžnost, da pomaga težave odpravljati. Lahko pa jih le, če mu delavci zapajo.«

Ivanu Gostenčniku zaupajo predvsem zato, ker je preprost, ker rad prime za vsako delo, da ima včasih bolj zamazane roke kot njegovi delavci, in ker zna povedati tisto, kar bi oni radi povedali, pa ne znajo.

Tako je **Ivan Gostenčnik** tudi funkcionar, član ZK od leta 1961. Kot predsednik delavskega sveta tozda, član raznih komisij in delegacij, član občinskega komiteja ZKS Ravne, član medobčinske gospodarske zbornice itd. hodi veliko po sestankih. »Diskutiram vedno samo v smislu boljšega gospodarjenja in stabilizacije. Če je treba, udarim tudi po mizi. Ljudje iz proizvodnje smo sploh bolj trdi, grobih besed, zato te včasih že vzamejo kot sitnega. Toda jaz sem samozavesten, navadno tudi dobro pripravljen in zato odločen. Zelo dobro je, ker imam stik z bazo in prihajam na seje z njenimi stališči, hkrati pa potem ideologijo v neposredni proizvodnji spravljam v življenje.«

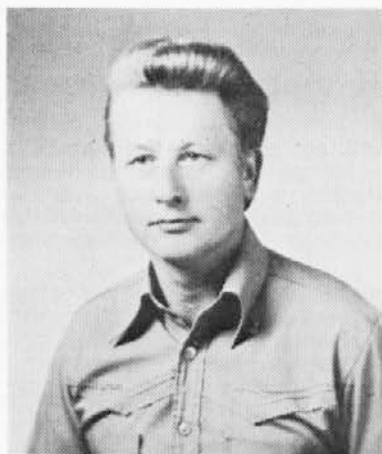
Za Gostenčnika je pomembno, da delavec ni samo fizično priden, imeti mora tudi odnos do družbene lastnine in pravega do pridobitev revolucije.

Zato je on sam delavec in funkcionar, čeprav je oboje biti težko. »Možno je biti dober delavec in dober funkcionar, vendar se moraš sukati kot satelit, drugače ne gre. Jaz si vzamem čas za delo tudi na račun družine in konjičkov.«

Toda vseeno je **Ivan Gostenčnik** predvsem delavec. »25 let dela v proizvodnji ne moreš nikoli izbrisati. To je tvoje življenje.«

Zagotovo ni narobe, da je **Ivan Gostenčnik** postal delovodja.

Helena Merkač

Ivan Gostenčnik

in internat za pol leta nazaj plačeval že s svojim prvim, v železarni prisluženim denarjem. Takoj po šoli leta 1950 se je namreč postavil v vrsto za v en mehanični obrat v Železarni Ravne. Začel je kot ključavničar, nato je bil monter najzahtevnejših pnevmatičnih strojev, od leta 1981 pa je delovodja montaže lafet in ključavničarjev v Pnevmatičnih strojih.

Tako **Ivan Gostenčnik** ni učitelj, ampak delovodja.

Je med delavci, ki so najbolj kot zrno med mlinskima kamnom: na eni strani je baza, njegovih 18 ljudi, na drugi vodstvo. So plani v tozdu, ki jih je treba

Končna kontrola

NIČ VEČ NAKUPOV PREK SINDIKATA

S seje predsednikov OOS

Ker sindikat pričakuje, da bo za letošnje kredite ob nakupu ozimnice zelo veliko zanimanje, denarja pa omejeno, že zdaj razmišlja, kako določiti merila za razdeljevanje kreditov. Zagotovo bo prišla v poštev lista najbolj ogroženih v železarni, za dodatne predloge meril pa so zadolžene osnovne organizacije.

Nekateri so predlagali, naj bi k ozimnici šli tudi premog, in s tem odprli že večkrat izpostavljeno, a še vedno nerešeno vprašanje, kako s tem. Prevladalo je mnenje, da ni dolžnost železarne skrbeti za premog. Ponekod drug-

je sicer to delajo, a so dosti manjši in zato lahko. Mi, ki smo gigant, odslej niti poceni nakupov prek sindikata ne bomo smeli več organizirati, saj jih je tržni inšpektor prepovedal. Izgovarjali smo se na slabo založenost naše konca, a neuspešno. Zato je posvet predsednikov IO OO sindikata v železarni odločno postavil zahtevo, da se izboljša ponudba v naši trgovinah. Ker na pisna opozorila praviloma od za odgovornih ni odgovorov, bo sindikat na eno prihodnjih sej povabil predstavnika občine.

(Vir: zapiski s seji)

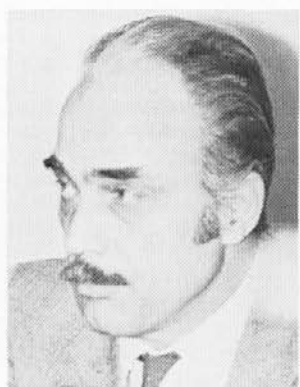

Novi poslovodni odbor Železarne Ravne

Delavski svet delovne organizacije je 30. junija 1987 imenoval nov poslovodni odbor Železarne Ravne. Predsednika in člane predstavljamo s slikami, osnovnimi biografskimi podatki in z izvlečki iz delovnih programov, kakor so jih predsednik in člani predlagali pred imenovanjem vsak za svoje področje.

Jože Žunec, r. l. 1934, v železarni od l. 1961, magister metalurgije, predsednik poslovodnega odbora

Jože Geršak, r. l. 1931, v železarni od l. 1960, dipl. inž. strojništva, član PO za področje trženja

Edvard Javornik, r. l. 1938, v železarni od l. 1965, dipl. ekonomist, član PO za področje ekonomike

Dušan Vodeb, r. l. 1946, v železarni od l. 1971, doktor znanosti za področje strojništva, član PO za področje razvoja

Ivan Žagar, r. l. 1940, v železarni od l. 1979, dipl. politolog, član PO za področje razvoja kadrov

CILJI POSLOVODNEGA ODBORA

Zagotoviti moramo enakomeren in skladen razvoj delovne organizacije in vseh njenih delov.

Uresničiti je treba produktivnejše delo in ekonomičnost poslovanja ob doslednem izkoriščanju proizvodnih kapacitet.

Sredstva je treba porabljati racionalno in se energično vključevati v mednarodno delitev dela, pri tem pa ohranjati stare in osvajati nove trge.

Proizvajati moramo najvišje stopnje kvalitete jekel ter čimveč predelati v finalne proizvode.

Fleksibilnost pri razvoju, trženju in ekonomiki poslovanja mora spremljati ustrezna samoupravna organiziranost.

Razvijati moramo kvaliteto samoupravnega odločanja o rezultatih dela, obenem pa krepiti medsebojne odnose ter namenjati vso potrebno pozornost SLO in družbeni samozaščiti.

PODROČJE TRŽENJA

Zvišati moramo dobavno in servisno pripravljenost in povečati stopnjo odzivnosti na tržne in proizvodne potrebe.

Ob klasičnem uvozu in izvozu moramo uveljaviti tudi razne oblike kooperacije.

Dograditi je treba računalniško podprt marketinški informacijski sistem in se s tem približati kupcem.

Nastop na trgih mora biti pogojen z marketinškim spletom vseh dejavnosti trženja.

Razviti moramo trženje za inženiring tržni nastop.

Nadaljevati moramo z razvojem strojegradnje in s tem povečati možnosti prodaje našega znanja v obliki transfera.

PODROČJE RAZVOJA

Naš razvoj moramo narediti bolj prodoren in učinkovit.

Veriga: znanje-kvaliteta-trženje-humanizacija naj postane vodilo vseh sprejetih akcij pri našem razvoju in raziskavah.

Strateški razvoj metalurgije, predelave, namenske proizvodnje, novih postopkov in izdelkov, družboslovje so področja, za katera moramo usposobiti najboljši kader.

Strateško pomembne investicije morajo dati nove kvalitete: proizvodnja specialnih zlitin, osvojitve proizvodnje brzoreznejih jekel po novem postopku, postavitev kapacitet za razvoj proizvodnega strojništva, ki bo v prihodnje nosilec našega razvoja.

PODROČJE EKONOMIKE

Uveljaviti moramo načelo, da so poslovne finance poslovna funkcija.

Zdaj dobivamo prek 90 odst. informacij prek računalniško organizirane podatkovne baze, dopolniti pa moramo informacijski sistem za sprotno in dolgoročno poslovno odločanje.

Železarna Ravne spada v tisto skupino proizvodnih panog, ki je preveč materialno intenzivna, zato moramo postaviti svoje cilje k materialno manj intenzivni proizvodnji, k prodaji znanja itn. To bo morala biti poslovna filozofija dolgoročnega strateškega razvoja. Tako bo tudi realno, da bi večjo strokovno in poslovno pozornost namenili znižanju stroškov. Stroškom moramo sploh pripisati vlogo, ki jo v tako materialno intenzivnem poslovanju dejansko imajo.

Hitrost pretoka materiala od nabave do proizvodnje in prodaje, lahko zelo vpliva na poslovno uspešnost v dobrem ali slabem. Ta pretok spremljajo zaloge kot nujno zlo. Od tega, kako uspešno bomo reševali to problematiko, bodo v veliki meri odvisni tudi naši finančni rezultati.

Trdnejši ekonomski odnosi med tozdi bodo spodbujali poslovno inovativnost in uspešnost.

Pri investiranju moramo bolj upoštevati analizo tržišča.

Dvigniti moramo splošno raven ekonomskega znanja v celi delovni organizaciji, da poslovanje nikjer ne bo moglo potekati po neekonomskih kriterijih.

Nasploh potrebujemo strokovno močne službe.

PODROČJE RAZVOJ KADROV

V vseh strukturah zaposlenih moramo dvigniti raven znanja.

Sistem nagrajevanja in nivo OD mora postati še bolj odprt in stimulativen za doseganje čim boljših, zlasti ekonomskih rezultatov.

Še naprej moramo razvijati inovativno dejavnost, zagotoviti množično inovativno gibanje, usmeriti strokovne kadre v ustvarjalno reševanje strateških usmeritev.

Naprej moramo razvijati samoupravljanje, krepiti samozaščitno zavest, ustvarjati pogoje za delo družbenopolitičnih organizacij in humane pogoje dela.

Uresničiti moramo že začrtani razvoj družbenega standarda, širiti možnosti za rast rekreativnega in kulturnega življenja delavcev.

Železarna se bo začela vključevati v razvoj turizma v občini. S tem bomo dosedanje naložbe ekonomsko opravičili in pomagali odpirati nova delovna mesta za ženske.

BESEDA DELAVCEV

Za proizvodnjo valjev bo treba še veliko narediti

V zadnjih mesecih je bilo slišati o proizvodnji in prodaji valjev veliko nasprotujočih si vesti. Od te, da jih ne znamo delati, predvsem za tuje kupce ne, do mnenja, da je ta izdelek nadvse perspektiven, in imamo vse možnosti za ustanovitev tozda za valje. Ker sedanji trenutek pri nas za

ustanavljanje novih tozdov ni najbolj naklonjen, po drugi strani pa je težko verjeti, da bi po 20 letih proizvodnje valjev ne obvladali več, smo sklenili dati besedo ljudem, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in prodajo valjev. S pomočjo njihovih mnenj se poskusimo postaviti na trdna tla.

Milan Pavič

Ivana Klančnik

KAKOVOST BI MORALI USTALITI

V junijskem Vestniku delovnih skupin smo lahko prebrali zelo kritično mnenje o naši proizvodnji valjev. Zapisal ga je ravnatelj Kontrole kakovosti. Podobno brezkompromisen je bil v pogovoru tudi Milan Pavič, vodja kontrole kakovosti za mehanske tozde:

»Menim, da je kakovost valjev na ravni proizvodnje za domači trg. Na to kakovost vpliva kronično zamujanje rokov in pomanjkanje orodij iz uvoza. Sposobni smo narediti visoko kakovostne izdelke, ampak le posamično, nismo pa disciplinirani za stalno doseganje zahtev tujih kupcev.

Če bi hoteli izpolnjevati naročila v tako kratkih rokih, kakršne postavljajo npr. Američani, bi morali imeti na zalogi odkovke ustreznih kakovosti,

da bi lahko naročene valje dali v proizvodnjo takoj ob naročilu.

Glede tehnologije bi dejal, da v glavnem obvladamo mehansko obdelavo valjev, nismo pa še povsem kos tehnologiji toplotne obdelave. Deloma zaradi neobvladovanja tehnoloških postopkov, deloma zaradi dimenzijsko neustreznih agregatov iščemo usluge toplotne obdelave za nekatere kvalitete in dimenzije valjev zunaj Železarn Ravne.

Marsičesa smo se pri proizvodnji valjev že naučili. Vemo, kako je treba kakovostno proizvajati, ne znamo pa še držati kondicije v kvaliteti, to je, dosegati enakomernosti visoke kakovosti. Ta je povezana z enakomernostjo tehnološkega postopka in pomeni: imeti tehnologijo v rokah.«

KDOR VISOKO LETA...

Pred dvema letoma smo pisali o velikih možnostih prodaje naših valjev na ameriškem tržišču, pred nekaj meseci pa je ameriški kupec poslal železarni pismo s hudimi očitki glede kakovosti valjev in (ne)solidnosti našega poslovanja. Ali to pomeni, da smo si zaprli pot prodaje valjev v Ameriko in kako sploh poslujemo s tem partnerjem, smo vprašali Ivano Klančnik, vodjo izvozne operative za mehanske tozde.

»Imeli smo srečo, da smo dobili v Ameriki solidnega poslovnega partnerja Isport Trading. Firma je svojčas prodajala sendzimir valjarne in dobro pozna tovrstno kanadsko-ameriško tržišče, na katerem je prevzela marketing za nas. Perspektivni kupci so bili z našimi poskusnimi valji zadovoljni, začeli so jih naročati v večjih količinah. Lani smo jim jih prodali že za 600.000 \$, kar je trikratno povečanje od leta poprej. To je bil najbrž za nas prevelik skok, saj za proizvodnjo tolikšne količine visoko kakovostnih valjev nismo ustrezno opremljeni in organizirani.

Kritika, ki jo je naslovil ameriški kupec na Železarno Ravne, je v veliki meri izraz nezaupanja do novincev v poslovnem partnerstvu in še ne pomeni, da valjev v Ameriko ne bomo mogli več prodajati. Naš poslovni partner nam je očital predvsem drobne napake, ki v glavnem niso tehnološke narave, so pa v nasprotju z normami zahtevnega ameriškega tržišča. To ima zelo ostre zahteve glede

videza izdelka, natančnosti končne obdelave, pakiranja, dokumentacije, signiranja.

Tehnične pomanjkljivosti so v oddelku valjev že odpravili, napake, ki nastajajo pri transportu in v špediciji, pa bo mogoče odpraviti šele, ko bodo valje pakirali v proizvodni hali.

Funkcionalno je bila večina izvoženih valjev v redu, le pri eni garnituri prvih vmesnih valjev za valjarno National Rolling Mill je zaradi prenizke trdote prišlo do luščenja. Ker je nižjo trdoto zahteval kupec in smo mu kljub pomislekom naših tehnologov ustregli, je krivda tudi na njegovi strani. Reklamacijo je uspešno reševal dipl. inž. Janko Gnamuš.

To ameriško pismo torej še ne pomeni katastrofe, je pa za nas resno opozorilo, da če se hočemo na tujem trgu obdržati, ne smemo dopuščati malomarnosti niti v eni točki proizvodno-tehnološkega procesa. Na svetovnem trgu velja za vse pravilo: Cena mora biti konkurenčna, kakovost brezhibna, dobavni roki pa tisti, ki se zanje dogovorimo v pogodbi.

Zaradi visokih zahtev glede kakovosti in zaradi tržno oblikovanih cen ne vem kakega ekonomskega učinka v izvozu ne moremo pričakovati. Kot vsak konvertibilni izvoz je izvoz valjev za nas zanimiv, ker si z njim zagotavljamo prepotrebne devize. Menim pa, da te cene pokrivajo osnovne stroške proizvodnje.«

DOMAČIM KUPCEM SMO SPOSOBNI USTREČI

Bolj zaskrbljujoči kot vesti z ameriškega tržišča so glasovi, da tudi na domačem trgu zgublamo naročila. Na vprašanje, ali je to sploh res in,

če je, ali je za to kriva slaba kakovost valjev ali morda preveliko agresiven marketing, je odgovoril Tomo Stefanović, vodja prodaje delov:

»Ne bi rekel, da je domače tržišče premalo raziskano in da na njem nismo prisotni. Nasprotno, redno ga obdelujemo, vendar povsod ne uspevamo. V Železarni Smederevo in v metalurškem kombinatu Boris Kidrič Šibenik so naše valje celo že preizkusili. Čeprav so bili rezultati zelo dobri, jih pri nas niso naročili. Menim, da zato, ker jih raje uvažajo. Tudi v valjarni bakra Sevojno ne moremo prodati.

Pri naših največjih odjemalcih — Železarni Jesenice, Impolu Slovenska Bistrica, Železarni Nikšić — s kakovostjo naših valjev doslej nismo imeli težav. Tudi večina drugih kupcev ni zmanjšala naročil pri nas. To je storil Unis Banja Luka, vendar ne zaradi cene, ampak ker ima prevelike zaloge.

Nezadovoljni so bili s kakovostjo naših valjev v FOM Prokuplje. Zara-

di prenizke trdote naših valjev so prešli na uvoz. Po zadnjih pogovorih z njimi pa kaže, da se bodo prihodnje leto znova vrnili k nam.

Probleme imamo še z valji za Železarno Skopje. Gre za velike valje s premerom nad 500 mm. Tisti, ki jih kalimo pri Vöstu, so se v njihovi valjarni dobro izkazali, nekoliko manjši, ki smo jih toplotno obdelali doma, pa niso prestali preizkušnje. Prisiljeni smo torej vse velike valje kaliti v Avstriji, to pa nam zaradi pomanjkanja deviz povzroča težave, saj ne moremo uvažati in s tem ne izpolnjevati dogovorjenih dobavnih rokov. Ti so na domačem tržišču sploh precej šibka točka, vendar se stvar zadnji čas izboljšuje, ker imajo v SiD manj naročil za druge izdelke, pa je več zmogljivosti prostih za obdelavo valjev. Ti so zdaj eden redkih izdelkov v tem tozdu, za katere je naročil dovolj.«

USMERJENI SMO V IZVOZ

Kritike ali pohvale, dobre ali slabe tržne vesti v bistvu bolj malo vplivajo na neposredno proizvodnjo. Res, dobre novice dajejo delavcem voljo, zaradi slabih so zaskrbljeni, toda njihovo delo je bolj odvisno od zahtev delovnega procesa, od stroja, ki ga upravljajo, od organizacije dela. Tako tudi proizvodnja valjev teče nemoteno dalje. O organizaciji in problemih te proizvodnje je dipl. inž. prof. Milan Košeljnjak, vodja proizvodnje valjev, dejal:

»Pri proizvodnji valjev dobivamo vse več izkušenj, vse več, zdaj že približno polovico valjev, delamo za izvoz. Presegamo naše proizvodne načrte. S spremenbo kriterijev se veča delovna vnaša ljudi, ki tu delajo, njihova odgovornost. S časom se kroji drugačna osebnost. Počasi uspevamo, čeprav vseh problemov ne moremo rešiti. Bistveno smo napredovali v produktivnosti, znatno smo skrajšali čase obdelave in izdelave valjev.

Mehansko obdelavo bomo izboljšali, ko bomo dobili še nekaj natančnih obdelovalnih strojev, nekaj smo jih letos že dobili. Vendar naše sedanje proizvodnje, ki znaša nekaj nad 100 ton mesečno, bistveno ne moremo povečati.

Velik problem je, ker smo prostorsko utesnjeni in pomešani z drugo-

vrstno proizvodnjo, kar je v nasprotju z zahtevami izdelave valjev. Vse preveč je transporta. Predvsem nas muči, ker proizvodni proces ni zakrožen vse do odpreme. Ko bi valje pakirali v hali, takoj po končani kontroli, bi jih tu tudi primerno zavarovali pred poškodbami in rjavenjem, in ne bi bile možne take zamenjave in napake v spremni dokumentaciji, kakršne včasih nastajajo zdaj, ko to delajo na špediciji.

V našem oddelku smo večino pomanjkljivosti, ki nam jih je očital ameriški kupec, odpravili. Sami smo rešili problem signiranja valjev in tudi brušenja središčnih gnezd. Še vedno pa smo nezadovoljni z reševanjem problemov toplotne obdelave. Nedopustno je, da valje tistih kvalitet, ki jih najbolje prodajamo na zahodnem trgu, kalimo v Avstriji. Zakaj pristojni ne morejo ugotoviti vzroka pokanja valjev, ki je zadnji čas pogosto pri toplotni obdelavi? Zakaj še vedno ne dobivamo pravočasno vložka za valje, ki jih delamo za izvoz, ko vemo, da nas to tepe pri dobavnih rokih?

Če bomo hoteli rešiti ta in še druga vprašanja, ki se porajajo proizvajalcem valjev, bomo morali v železarni še veliko narediti.«

POTREBUJEMO DOBRE STROKOVNJAKE

Drago Klemenc, vodja strojne obdelave valjev, ima s proizvodnjo valjev že veliko izkušenj. Spregovoril je iz njih:

»Valje sem začel delati pred več kot 20 leti. Lahko rečem, da smo od tedaj pri tej proizvodnji veliko naredili, a bi še več, ko bi bilo več posluha zanjo.

V oddelku dela mlad kolektiv, pripravljen resno delati, odpravljati napake. Izpopolnitev strojnega parka je zanj velika spodbuda. Žal je tu še črna skrinjica — neznanca — toplotna obdelava.

Zgodi se, da valje dokončno obdelamo, pa se pri končni kontroli pokaže, da so škart. Zaradi toplotne

Tomo Stefanović

Milan Košeljnjk

Drago Klemenc

Stanko Mlakar

Niko Sonjak

obdelave. Na hitro moramo narediti nove valje in pri teh je seveda vprašljiva kakovost mehanske obdelave.

Pri večjem izmečku si navadno med tozdi porazdelimo krivdo in stroške. Ne zdi se mi prav, da ni neposredne odgovornosti; ko bi bila, bi povsod poskrbeli za rešitev problemov. Morda tudi ni dobro, da Kontrola kakovosti ne nosi rizika izmečka. Ko bi ga, bi bile vmesne kontrole strožje in bolj bi vztrajali pri tem, da je treba upoštevati tehnološke predpise.

Zdaj je glede kakovosti tako: Vzorčne valje naredimo brezhibno. Ko se tehnologija osvoji, začne pazljivost in s tem kakovost v proizvodnji padati. Ko dobimo kako reklama-

cijo, se sestanejo šefi in sprejmejo ukrepe za boljše kakovost. Potem je nekaj časa bolje...

Prav bi bilo, da bi vsakogar, ki naredi tehnološki prestop, kaznovali kot kršitelja discipline. Le tako bi dosegli stalno kakovost.

Narobe se mi zdi, ker v mehanskih tozdh tako mačehovsko ravnamo z mladimi strokovnjaki. Zelo malo imamo inženirjev v proizvodnji. Tisti, ki pridejo in so voljni delati, ne znamo prav angažirati in stimulirati, zato kmalu odidejo drugam. To pa je velika škoda, kajti s svojo strokovnostjo bi lahko proizvodne probleme vse drugače reševali kakor manj izobraženi delavci, ki sicer imamo vselej do inovacij, nimamo pa za to širšega strokovnega razgleda.

imamo, to splačalo. Domačemu tržišču zdaj — brez valjčnic — prodamo samo 570 ton valjev letno.

Stanko Mlakar: »Če bi hoteli ustanoviti tozd za valje, bi morali pridobiti več domačih kupcev. Zagotoviti je treba tržišče, dopolniti strojni park in tehnološko zaokrožiti proizvodnjo, drugače tozd ne more obstajati.«

Drago Klemenc: »Tisti, ki delamo pri valjih, gledamo na tozd z drugega zornega kota kot drugi. Mi smo tesno povezani s Stroji in deli. Drugi to obravnavajo drugače. Naredili so že sedmi projekt valjev. Zakaj? Koliko jih še bo? Mislim, da je za nas dovolj, če dobro delamo in poslujemo pozitivno.«

Milan Košeljnjk: »Prihodnjo organiziranost železarne vidim v združevanju nekaterih funkcij tozdov, ne pa v ustanavljanju novih tozdov. K temu teži tudi načrt nove organiziranosti železarne, o kateri zdaj razpravljamo. Mislim, da je organizacija celotne materialne službe na ravni delovne organizacije že v skladu s to usmeritvijo. Menim, da bomo znova prišli do tega, da bodo imeli vsi mehanski tozdi enotno vodstvo, ki bo usmerjalo proizvodno politiko in usklajevalo delovne programe, sedanjih tozdi in nekateri oddelki pa bodo postali bolj ali manj samostojne proizvodne enote. Če tozd nima vseh funkcij gospodarjenja, ne more obstajati kot pravi tozd.«

Podrobneje je o organiziranosti proizvodnje valjev razmišljal dipl. inž. **Niko Sonjak**, vodja priprave dela proizvodnje valjev:

»Menim, da je najbolje, če ostanejo še naprej v skupnem tozdu Stroji in deli, ki je že zdaj razdeljen na tri oddelke: individualna proizvodnja, strojogradnja in valji. Dobro je namreč, da imamo skupno vodstvo — na tak način se da najbolje razporejati delo in usklajevati proizvodne zmogljivosti.«

Razdrobljenost mehanske obdelave nas že tako tepe. Orodjarna je bila npr. prvotno mišljena kot tozd, ki naj izdeluje orodje za proizvodne tozde. Zdaj je to večidel proizvodni tozd, le v manjši meri še izdeluje orodje.

Skrbijo me nerazčiščeni problemi v toplotni obdelavi. Kako bi delovali kot tozd, ko bi bili v določeni fazi tehnološkega procesa odvisni od zunanjih izvajalcev? Že to je težko, da smo pri večini uslug toplotne obdelave odvisni od tozda, ki je sicer v sklopu železarne, vendar je pot sporazumevanja z njim daljša, kot če bi

z zmogljivostmi razpolagali sami, če pa iščemo usluge v drugih delovnih organizacijah, smo še bolj v zadnjem planu.

Tudi v mehanski obdelavi nismo ustrezno opremljeni za proizvodnjo za izvoz. Ob zastarelosti večine strojne parka, neustreznosti prostora in razporeditvi proizvodnih zmogljivosti uspevamo izdelovati valje za izvoz bolj zaradi iznajdljivosti in sposobnosti vodstvenega kadra in delavcev kot zaradi dobre organiziranosti te proizvodnje. Morda je imel inž. Šipek v mislih to, ko je zaznamoval proizvodnjo valjev kot amatersko.

Glede uvedbe novega tozda sem skeptičen tudi zaradi nezadostno raziskanega tržišča. Ne vemo, zakaj nekatere jugoslovanske valjarne ne kupujejo valjev pri nas in nekatere zmanjšujejo naročila.

Menim, da dosegamo za naše potrebe dovolj dobro kakovost, je pa naša cena previsoka. Tudi naši dobavni roki so predolgi. Da bi jih skrajšali, bi se morali dogovoriti z Jeklaro in Kovačnico za hitrejšo dobavo vložka ali za skupno financiranje zaloga ter s Kalilnico za hitrejšo usluge.

Če bi ustanovili tozd za valje in bi želeli, da bi bil uspešen, bi moral imeti v svojih rokah vse od toplotne obdelave do odpreme, precej investicij bi bilo potrebnih še za dopolnitev strojne opreme. Vendar je nujno, da bi bil potem naš strojni park predimenzioniran, saj nekatere stroje v celotnem tehnološkem postopku uporabljamo samo po nekaj ur. Če smo v skupnem tozdu, s pametnim dogovarjanjem dosegamo boljše zasedenost zmogljivosti in večjo produktivnost. Največ strojev je univerzalnih, trenutno pa je tako, da je le oddelek valjev v našem tozdu dobro, da ne rečem prezaseden z naročili, ostalima dvema pa jih primanjkuje. Ko bi bili oddelki organizirani kot samostojni tozdi, bi bila pot dogovarjanja med njimi če ne težja, pa prav gotovo daljša kot zdaj. Tako kažejo izkušnje.«

Vsa navedena mnenja je mogoče strniti v ugotovitev: Proizvodnjo valjev moramo tehnološko zaokrožiti in izpopolniti zmogljivosti, organiziranje samostojnega tozda pa bi bilo bolj ovira kot ključ za nadaljnji obstoj in napredek te proizvodnje.

Sicer pa je ob vseh dilemah o možnostih in nemožnostih proizvodnje in prodaje valjev odločilno spoznanje, ki ga je izrazila Ivana Klančnik: **Dobro je, da valje delajo fantje, ki za to proizvodnjo hočejo nekaj narediti.**

Mojca Potočnik

ODKRITI TEHNOLOŠKE NEZNANKE

Čeprav je vrsta sogovornikov podarila, da največ težav v proizvodnji valjev povzročata toplotna obdelava, smo tokrat dali besedo samo »mehaničarju«. Predvsem zato, ker smo problem Kalilnice podrobno predstavili v pogovoru v 6. št. Informativnega fužinarja. Tehnolog Stanko Mlakar torej govori o tehnoloških problemih proizvodnje valjev z mehanskega vidika:

»Problemi pri obdelavi valjev nastajajo, ker so zahteve naročnikov vedno večje. Če jim z rednimi sredstvi ne moremo zadostiti, moramo improvizirati. Po načrtu je videti, da je valj enostavno izdelati, v proizvodnji pa se pokaže, da ni tako.«

Največ, do 80 odstotkov problemov povzročata toplotna obdelava. Zaradi nje mere variirajo. Ni mogoče predvideti, ali se bo valj pri kaljenju razširil ali skrčil. Naročniki mer sproti določajo, tako da valjev ne moremo delati na zalogo. Vedno večje so tudi zahteve po vzdržljivosti.

Revolucije v tehnologiji si ne moremo privoščiti, ker to prinaša preveliko tveganje. V glavnem se držimo starih, preizkušenih postopkov, žal tudi v primerih, ko bi tehnološko lahko spremenili. Zato so nas ne-

kateri proizvajalcev valjev že prehiteli. Imajo večjo izbiro, delajo valje iz kakovostnejših jekel kot mi. Glede trdote kupcu ne moreš lagati — rezultati pokažejo resnico.

Nedopustni so tudi naši šestmesečni dobavni roki. Valj mehansko obdelamo v enem ali poldrugem mesecu. Nujno bi morali imeti na zalogi določene kvalitete materiala za valje, da bi te dobavne roke skrajšali. Predvsem ob naročilih tujih kupcev bi morali storiti vse, da bi ugodili vsem njihovim zahtevam, ne pa, da si mažemo naše ime z zamujanjem že pri prvem takem naročilu.

Trenutno imamo veliko naročil, tako da so naše zmogljivosti prezasedene. Čeprav delo razporejamo s pomočjo računalnika, uporabljamo sistem Capus, nam to ne pomaga veliko, zatika se namreč pri toplotni obdelavi. Marsikdaj se tam delovni proces ustavi, kajti iz nepoznatih vzrokov nekateri valji počijo. Verjamem, da je vzrok, ki je metalurške narave, težko odkriti, laže je to pri mehanski obdelavi, ko napako lahko izmeriš, a vzroke tega pokanja, ki ga še do lani skoraj nismo poznali, bo le treba določiti. S preveč neznankami proizvodnja valjev ne more biti uspešna.«

TOZD VALJI: DA ALI NE?

Večina današnjih zagovornikov je ob vsem drugem izrazila tudi svoje mnenje o novi organiziranosti proizvodnje valjev, o kateri se v železarni veliko govori. Njihova mnenja so taka:

Ivana Klančnik: »Imamo velike možnosti za povečanje izvoza valjev na konvertibilni trg, na klirinškega pa itak že dolgo izvažamo. Za tako proizvodnjo pa se morajo v tozdu primerno organizirati. Američkemu kupcu smo zagotovili, da bomo pro-

izvodnjo valjev zaokrožili in da bo to samostojna proizvodna enota. Kmalu bomo morali glede tega nekaj storiti. Ameriški partner namreč ne pozna slepomišenja.«

Tomo Stefanović: »Osebnostno menim, da bi bilo dobro, ko bi imeli samostojen tozd za valje, vprašanje pa je, ali smo že na taki stopnji, da bi lahko formalno celotno tehnološko linijo. Treba bi bilo izračunati ekonomski učinek take organizacije proizvodnje — ali bi se za tržišče, ki ga

Naše delo v maju

V maju smo dosegli plan skupne proizvodnje 99,7 odst., v kumulativni pa zaradi izpada valjarske proizvodnje v marcu 93,2 odst. Za 14.375 t prodanih izdelkov smo iztržili skupno 12,62 milijarde din. Od tega na domačem trgu 12.167 t po povprečni ceni 893,05 din/kg, kar znaša skupno prek 10,86 milijarde din. Izvozili smo 2208 t naših izdelkov po povprečni ceni 797,82 din/kg ter tako dosegli 1,76 milijarde din fakturirane realizacije.

ZNAČILNOSTI PROIZVODNJE

Dvanajstino letnega plana so v Jeklarni presegle za 4,4 odst., operativnega pa za 0,5 odst. Plan ni bil dosežen na pečeh, katerih proizvodnja je namenjena za jeklolitino, saj je Jeklolivarna prevzela le 77,6 odst. s planom predvidenega jekla. Plan na ostalih pečeh je bil dosežen z izrednimi napor, saj so zastoj zaradi okvare strojev za izpraznjevanje livnih plošč in rušenja pri remontu povzročili večji izpad proizvodnje. Pri oskrbi z materiali ni bilo večjih problemov, le pri sinter dolomitu so bili posamezni izpadi.

Zaradi pomešanega vložka je bilo preveč napačnih rezultatov, kar je vplivalo na izpolnjevanje programa.

Proizvodnja v Jeklolivarni je zaostala za planom 18,0 odst., narasla je neuspela proizvodnja, in to predvsem na formarskem avtomatu. Precej zastojev je bilo tudi zaradi pomanjkanja tekočega jekla iz Jeklarne. V tozdu ugotavljajo, da imajo pri tako zahtevni planski obveznosti vse preveč zastojev in izpadov (strojni in elektro remont). Ponovno se pojavlja močna fluktuacija, predvsem v čistilnici, precej se je povečal tudi bolniški stalež.

V Valjarni so v poprečju presegle plan za 0,6 odst., po posameznih agregatih pa je bil dosežen: na težki progji 114,1 odst., na srednji progji 87,1 odst. in na lahki progji 39,8 odst. Vzrok nedoseganja plana na srednji in lahki progji je v valjanju drobnega asortimenta tako ploščatega kot okroglega ter zaradi popravila ene od offag peč. Kvalitetni asortiment upada, treba bo preskrbeti ustrežnejša naročila, vso pozornost pa posvetiti povečanju izplena. Predvsem velja to za kvaliteta jekla.

Proizvodnja v Kovačnici je potekala dokaj ugodno, saj je bil plan presežen za 1,2 odst., največ pri paličastih odkovkih 9,7 odst. Za planom pa so zaostali pri kovanih ceveh in krčlinih odkovkih. Izmeček, tako kovaški kot jeklarski, je bil nizek. Dostava ingotov je potekala zadovoljivo. Korenike se še vedno ne čistijo.

Plan v Jeklovleku so dosegli le 53,8 odst. Pri vlečenem jeklu 49,3 odst., pri luščenem 48,5 odst., brušenem 92,6 odst. in žici 57,3 odst. Vzroki so: pomanjkanje vložka predvsem pri vlečenem jeklu in žici, česte dolgotrajne okvare strojev, pomanjkanje delavcev (odhodi v JLA in bolniška).

Od mehansko predelovalnih tozdiv so plan presegle Orodjarna 5,1 odst., Ind. noži 2,0 odst., Pnevmatični stroji 5,7 odst. in Kovinarstvo 1,2 odst. Za planom pa so zaostali Stroji

in deli 23,3 odst., Vzmetarna 7,9 odst., TRO 6,3 odst., Armature 15,1 odst., Bratstvo pri proizvodnji pil 4,7 odst., Monter 5,0 odst.

Proizvodnja je potekala dokaj zadovoljivo, razen v Strojih in delih, ker je izpadla odpreda stiskalnic, asortiment odkovkov in litine je neugoden. Pnevmatični stroji so imeli težave z vzdrževanjem brusilnih strojev in nekaterih stružnic. Vzmetarna ima sicer naročil dovolj, vendar zelo izrabljen strojni park, v TRO je primanjkovalo naročil na večjih stružnicah.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Načrtovano prodajo sta med metalurškimi tozdi dosegla le Valjarna in Kovačnica, od mehansko predelovalnih tozdiv pa TSD, Orodjarna, Ind. noži, Pnev. stroji, Armature, Bratstvo in Monter. Zasedenost z naročili v metalurških tozdivih je razen v jeklolivarni težke litine zadovoljiva. Za Jeklovlek bo treba uskladiti terminsko oskrbo z vložkom, ker se drugače rezultati v tozdu ne bodo izboljšali. V Strojih in delih primanjkuje naročil za obdelane odkovke, prav tako tudi v Vzmetarni. Zaradi povečanih kapacitet ploščinskih brusilnih strojev v TRO in zalog nožev pri porabnikih ugotavljamo, da primanjkuje tudi tovrstnih naročil. Precej težav je z odprtimi terjatvami, ki se nanašajo na kupce iz drugih republik.

UVOZ

Nelikvidnostna situacija na področju deviznega plačevanja se je nadaljevala tudi v maju. Železarna v tem mesecu ni dobila v svoji poslovni banki niti potrdilne kvote, tako

da direktnih uvoznih poslov nismo mogli niti prijaviti.

Problem se je še posebej zaostрил po prispetju naročenega jedavca iz Kitajske. Ladja je prispela na Reko 15. 5., vendar do konca maja nismo dobili potrebnega obrazca pri LB, da bi lahko prijavi blago in ga ocaričili.

Še nadalje rešujemo nujne uvozne zahteve le iz naslova kooperacijskih poslov. Z dodatno odobreno kvoto sejemске kompenzacije z Avstrijo smo uspeli zagotoviti nemotene dobave livarskih materialov vsaj za tri mesece.

V maju so prispeli prvi vagoni grafitnih elektrod iz Poljske od skupaj načrtovanih 200 t. Elektrode so zaključene po kompenzacijskem poslu ACM Zagreb z dinarskim plačilom.

IZVOZ

Operativnemu cilju izvoza na konvertibilno tržišče smo se le s težavo približali. Izvoz je bil nižji za okoli 1 odstotek. Mesečni načrt so presegle in dosegli le tozdi Kovačnica, Jeklovlek, Orodjarna, TRO in Monter. Vzroki za neizpolnitev so interni in eksterni.

Tozdi imajo zaenkrat še dovolj naročil, kot npr. Ind. noži in Vzmetarna, svojih pogodbenih obveznosti zaradi internih problemov niso izpolnili, kar je v sedanjih kritičnih situacijah pridobivanja naročil nedopustno. Problemi so tudi še vedno pri enakomernosti dobav v špedicijo.

Za mnoge tozde nam že zdaj primanjkuje izvoznih naročil, stanje pa se še slabša. Kriza v jeklarstvu na zahodnem tržišču še vedno traja, nizkim tržnim cenam in kratkim dobavnim rokom konkurence le težko sledimo.

Edina možnost, da se obdržimo na tržišču je, da smo na vseh področjih izredno fleksibilni tako pri terminskem izpolnjevanju naših pogodbenih obveznosti kot tudi pri prilagajanju tržnim cenam.

NABAVA

Dobave starega železa so se umirile in potekajo v skladu z dispozicijami, ki jih je nabavna služba dala dobaviteljem za tekoče obdobje. Še vedno pa obstaja zaradi tega močan pritisk dobaviteljev, da bi pred iztekom kvartala nadoknadili zmanjšane dobave iz I. kvartala. Problem starega železa nam zelo povečuje lastni odpadki zaradi izmečka v naši proizvodnji.

Dobave ferolegur so prav tako potekale v skladu s potrebami in zahtevami Jeklarne. Upoštevati pa moramo tudi zahtevo po zmanjšanju vseh zalog na skladišču. Delno so bile zmanjšane dobave karburita (neustrezna granulacija iz Ruš in ustavljena proizvodnja v Šibeniku). Kljub velikim pritiskom Železarne Štore nam je uspelo umiriti tudi dobave kokil.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V maju je znašal izkoristek delovnega časa 80,22 odst., odsotnosti 19,78 odst. in so bile razdeljene takole:

— letni dopust	5,74 %
— izredno plačani dopust	0,55 %
— službena potovanja	0,41 %
— bolezn	6,99 %
— prazniki	4,45 %
— druge plačane odsotnosti	1,46 %
— neplačane odsotnosti	0,18 %
skupaj	19,78 %
— ure v podaljšanem delovnem času	2,45 %

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ %		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir	maj	zbir
JEKLARNA	104,4	98,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	82,0	86,4	78,4	83,3	97,1	80,0	58,5	124,4	54,4	99,1	101,9	77,8
VALJARNA	100,6	88,7	132,3	112,8	115,4	96,9	100,5	87,0	87,5	68,6	122,2	103,8
KOVAČNICA	101,2	103,0	102,1	103,5	108,2	97,0	64,6	49,5	59,3	38,5	115,3	105,6
JEKLOVLEK	53,8	70,6	59,1	69,6	69,7	66,0	72,9	68,0	67,7	54,5	70,0	68,0
TEŽKI STROJNI DELI	98,1	86,9	119,7	101,6	88,1	64,7	-	-	-	-	69,4	60,6
ORODJARNA	105,1	92,7	110,9	91,9	141,1	89,6	140,0	28,0	131,8	26,4	141,3	91,2
STROJI IN DELI	76,7	90,4	72,1	88,8	71,6	77,7	70,4	109,5	72,0	88,7	71,5	74,6
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	102,0	95,6	66,6	88,0	75,2	82,2	31,3	100,3	35,0	82,5	105,2	82,0
- GREĐICE	104,0	92,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	103,5	96,6	66,8	91,3	77,1	83,7	34,2	106,5	37,3	84,9	106,3	82,9
PNEVMATIČNI STROJI	105,7	100,1	105,1	99,4	103,8	97,9	-	29,4	-	24,4	107,8	100,7
VZMETARNA	92,1	91,4	90,2	91,1	90,4	86,4	769,4	687,2	717,6	578,9	76,2	75,2
TRO	93,7	106,2	89,6	105,2	115,6	102,5	118,0	121,4	109,1	97,1	117,0	103,7
KOVINARSTVO	101,2	94,1	98,2	99,6	83,1	80,8	-	19,6	-	15,7	85,7	82,9
ARMATURE	84,9	78,2	88,1	89,4	85,5	75,5	61,0	71,6	60,1	58,2	112,3	93,8
BRATSTVO - PILE	95,3	101,9	92,2	124,3	101,9	105,1	-	-	-	-	101,9	105,1
MONTER	95,0	90,4	106,2	101,0	120,9	92,3	215,1	180,2	158,6	189,6	117,1	82,7
KALILNICA	-	-	-	-	157,0	125,5	-	-	-	-	157,0	125,5
STORITVE DRUGIH TOZD	-	-	-	-	94,0	72,8	-	-	-	-	93,9	72,8
DELOVNA ORGANIZACIJA	99,7	93,2	109,4	101,8	95,0	84,7	86,2	97,1	83,6	78,6	97,1	85,8

Znanje mora postati potreba

O strokovnem razvoju z vodjo projekta

Važna naloga iz vrste naših razvojnih je tudi razvoj izobraževanja in obnavljanja znanja. Lotili smo se je lani. Ker smo vedeli, da želja po znanju v nas še ni primarna, smo pri konceptu naloge izhajali iz spodbude, motivacije.

Zato smo t. i. strokovni razvoj, kot izvirno obliko stalnega izpopolnjevanja znanja, vgradili v naš sistem OD. O njem smo se odločali lani junija na referendumu in ga 100-odstotno sprejeli. Avgusta lani smo bili potem vsi delavci Železarn Ravne glede na izobrazbo in delovne izkušnje razporejeni v t. i. kategorije in stopnje strokovnega razvoja.

S tem smo postavili startno osnovo našemu strokovnemu razvoju. Takrat je tudi vsak zaposleni železarn kot prvo stimulacijo za boljši odnos do znanja prejel 5 oz. 10% večji OD.

Maja letos pa smo s strokovnim razvojem začeli zares. Neposredno pred tem smo še pripravili temeljite razprave v vseh okoljih, na vprašanja smo odgovorili v Vestniku delovnih skupin, strokovna služba je razlagala tudi posameznikom, če je bilo treba. Toda kljub temu kroži med delavci še veliko vprašanj in nejasnosti.

Zato smo se odločili, da v Informativnem fužinarju še enkrat osvetlimo zamisel strokovnega razvoja, hkrati pa predstavimo prve izkušnje iz njegovega izvajanja.

Pogovarjali smo se z Eleonoro Gladež, vodjo projekta strokovnega razvoja v železarni.

»Kako komentirate očitke delavcev, da je bil tisti za 5 oz. 10% večji OD ob sprejemu sistema samo pesek v oči; da niso vedeli, kaj jih čaka, in se zdaj, ko je treba spet začeti hoditi v šolo, čutijo oguljufane?«

»V strokovni službi smo prepričani, da smo sistem že na začetku predstavili temeljito, čeprav tudi ne dvomimo, da je bil denar motivator za glasovanje na referendumu in da je mogoče celo prevagal. Izhajati moramo namreč iz odnosa naših delavcev do znanja. Ugotavljali smo ga z javnomnenjsko raziskavo, ki smo jo obdelali lani konec novembra. Ta nam pove, da imajo delavci z višjo izobrazbo večjo potrebo po znanju, delavci z nižjo pa manjšo.

Npr. na vprašanje, ali menijo, da bi pri svojem delu potrebovali več znanja, kot ga imajo, je kar 57% delavcev z višjo in visoko izobrazbo ter 60% strokovnih delavcev odgovorilo z da, z nižjo izobrazbo pa le 47%.

Hočem reči, da sta bila sprejem in razumevanje sistema zelo odvisna od našega odnosa do znanja sploh. Tako je kar 60% delavcev z nedokončano oz. končano osnovno šolo v »javnem mnenju« reklo, da po njihovem sistem strokovnega razvoja nima nobenih odlik, 20% teh vidi njegove odlike v nagrajevanju in 20% tudi v izobraževanju.

Popolnoma drugačna slika je pri delavcih z višjo izobrazbo. Od teh jih kar 53% vidi v strokovnem razvoju odlike v izobraževanju in samo 9% jih pravi, da odlik ni.

»Toda takšen odnos do znanja in izobraževanja strokovne skupine, v

kateri delate sociologa, pedagoginja in psihologinja, gotovo ni presenetil. Saj ni specifičen za železarno.«

»Ne, vedeli smo, da je takšen. S tem smo ves čas računali in moram priznati, da smo si najprej zamislili sistem strokovnega razvoja samo za delavce na višji stopnji. Toda v železarni neradi delamo izjeme, zato smo vanj vendarle zajeli vse delavce. Prav zaradi njih pa smo potem v sistem vnesli tudi nagrajevanje. Z njim namreč želimo sčasoma spodbuditi interes za izobraževanje, in ga spodbujati tako dolgo, da bo postalo znanje potreba. Potem tudi denar ne bo več v ospredju. Zamislili smo si torej si-

Eleonora Gladež

stem, ki mora kot tak dajati vsem enake možnosti.«

»Po podatkih javnomnenjske raziskave torej veliko delavcev meni, da imajo za svoje delo dovolj znanja. Kako jih prepričati, da to ni res?«

»Šolanje oz. študij je pridobivanje izobrazbe. Ko prideš na ših, nimaš več stika s šolo, vsa nova znanja grejo mimo tebe, ne da bi vedel, da sploh so. Zato občutek, da ti vse veš, ker sploh ne veš, česa vsega ne veš. Da pa nam zelo manjka znanja, so ugotovili tudi naši sodelavci po tozdih in delovnih skupnostih, ko so za prve programe izpopolnjevanja ocenjevali deficite znanja. Izdelki so pokazali to. Torej pogosto v rezultatih ni izkazanega znanja. Lahko da ga delavci imajo, a ga ne uporabljajo. No, smisel strokovnega razvoja in programov izpopolnjevanja pa je tudi v tem, da se opozori na že uskladišeno znanje.«

»Maja so stekli prvi štirje programi izpopolnjevanja: za čistilke, voznike vilicarjev in žerjavov ter strugarje. Obiskuje jih 280 ljudi. Toda čeprav ste te programe izdelali skladno s preučeni potrebami po izobraževanju, in vsebujejo znanja, ki se nanašajo na: ocenjeni deficit znanja za opravljanje sedanjega dela, razvojne potrebe delovne organizacije, novosti v stroki in poklicu ter individualne potrebe in interese, nekateri ugotavljajo, da so neustrezni, preobsežni in le malo uporabni. Vsebujejo da veliko znanj, za katera so plačani drugi (npr. tehnologji), ne oni. Ali upravičeno menijo tako?«

»Prve programe smo naredili na osnovi ocenjevanja deficita znanja.

Sestavili smo posebne vprašalnike npr. za delavce VPD, kontrolorje in tehnologe, ki spremljajo delo npr. strugarjev. Njihovi odgovori so nam nato bili izhodišče. Moram še enkrat ponoviti, da so lahko mnenja delavcev eno, njihovi izdelki pa večkrat govoriijo drugo. Sicer pa smo se zato, da bi se v prihodnje temu izognili, za nove programe odločili drugače. Ne bomo jih več sestavljali na osnovi ocenjevanja deficita znanja, ampak ga bomo ugotavljali čim bolj specifično, z razgovori, čim ožje. Na osnovi izkušenj želimo metodo izboljšati.

O uporabnosti znanja pa moram reči takole: strokovni razvoj je sledenje razvoju. Čeprav pridobljeno znanje še mogoče danes ni uporabno, želimo mi delavca z njim oborožiti, da ga bo imel, ko ga bo potreboval. Čez noč se znanja namreč ne da osvojiti. To je postopek, za katerega so strokovnjaki ugotovili, da so njegovi učinki zelo dolgoročni. Seveda pa je treba najprej odpraviti deficite, žele nato se lahko začne nalaganje novih znanj.«

»Strokovni razvoj, kot smo si ga v železarni zamislili, naš čas gotovo potrebuje. Koncept ni slab, toda številke, če jih malo postavljajš in kombiniraš, vendarle zbujaajo nezaupanje v to, da bi bila delovna organizacija sposobna takšen gromozanski sistem sama izvajati. Poglejva: če nas je v železarni 7000 in dela vsak povprečno 35 let in vsakih pet let v teh letih dela izpite, je to 50.000 izpiti; če je skupin slušatelj x, se mora zvrstiti v 35 letih 7 krat x skupin, x predavatelj jim mora predavati x-krat, pa še je rečeno, da bodo tisti s priznano delovno zmožnostjo poslušali zahtevnejše programe itd. Ali je tako široko izobraževalno delo sploh še v pristojnosti delovne organizacije? Ni to stvar šolstva?«

»Strokovni razvoj nima z rednim šolstvom nobene zveze. S tem, ko smo ga uvedli, mi temu sistemu nismo izkazali nezaupanje. Mi želimo delavce samo izpopolnjevati v tistem znanju, ki ga že imajo iz šole, izhajajoče pri tem iz prakse in razvoja posameznih znanj. Šola, npr. študij ob delu, ostaja za nas še naprej zanimiva, saj vemo, da iz kategorije v kategorijo ni mogoče napredovati drugače, kot da študiraš ob delu. Torej je naš sistem le sistem horizontalnega napredovanja, vertikalnega pa še naprej prepuščamo šoli.

V zvezi z bojznijo, da je sistem preobsežen in da mu ne bomo kos, pa moram poudariti, da ne bo ostal tako tog, kot je zamišljen. Takšen bo tako dolgo, da v delavcih ne bomo zbudili želje po stalnem izpopolnjevanju znanja. Potem ne bo več programov, določenih ur, izpiti. To je končni cilj. Zdaj na začetku pa seveda morajo biti programi po poklicih, po skupinah poklicev, biti morajo predavanja, angažirati moramo predavatelje itd. Res je to obsežno in zahtevno delo, in zagotovo mu naša strokovna skupina dolgo ne bo več kos. Računamo, da bomo lahko ustanovili svoj izobraževalni center.«

»Če smo pri tej razvojni nalogi v Sloveniji prvi — sodim po tem, da smo bili ob predstavitvi sistema zelo zanimivi za druge delovne organizacije, kaj pomeni »nositi fano?«

»Čisto prvi v slovenskem prostoru nismo. Na Inštitutu Jožef Stefan v Ljubljani sistem že izvajajo, toda res le za višje kadre. Mi smo prvi sistem razširili na vse, v tem je naš model izviran. Tudi sicer je področje teoretično že precej raziskano, praktično pa orjemo ledino. To je seveda zelo naporeno, hkrati pa za nas zelo mikavno. Trudimo se, optimisti pa smo tudi. Prepričani smo, da bo sistem zaživel, seveda pa se moramo za to potruditi vsi zaposleni. Zavedamo se pomanjkljivosti, toda s skupnimi napori jih bomo gotovo odpravili. Da je posluh pri delavcih, povejo podatki: kar 90% se jih je vključilo v prve programe izpopolnjevanja. To je spodbudno.«

»Splošna vprašanja o strokovnem razvoju bi nadaljevala z nekaj najbolj pogostimi konkretnimi.

1. Čeprav naj bi bil strokovni razvoj vgrajen v sistem OD, motivator za vlaganje truda v razvoj, hkrati pa naj bi pomenil večji in bolj direktni vpliv na OD, so mnogi v železarni že izračunali, da se jim bolj splača imeti višjo stopnjo v nižji kategoriji kot nižjo stopnjo v višji kategoriji. Ali se zna zato zgoditi, da vertikalno izobraževanje ne bo več zanimivo?«

»No, to je že eden konkretnih primerov korekcije sistema. Če bi ostal tak, kot smo ga zastavili, bi to bilo res. Spremenili smo ga tako, da »nese« delavec v naslednjo kategorijo stopnjo iz prejšnje kategorije; če seveda gre za isto stroko, drugače ne.«

2. Kako ste rešili strokovni razvoj pri delovnih invalidih, premeščenih na druga dela?

»Zaenkrat še nismo našli ustrezne rešitve. Takšnih delavcev je okrog 600. Po Zakonu o invalidsko-pokojninskem zavarovanju dobijo ti delavci izplačano razliko do svojega dela. Kolikor bi pridobili s strokovnim razvojem, toliko bi pri razliki izgubili, in zato je logično, da se jim ne splača vključevati v programe. Toda le na prvi pogled, kajti v interesu vsakega bi moralo biti, da ne stagnira, da razvija svoje znanje. To se splača dolgoročno, kratkoročno pa mogoče že tudi zato, ker dobivajo strokovni razvoj plačan sproti, nadomestila pa jim požira inflacija.«

3. Kako obravnavate tiste, ki se odpravijo beneficirani delovni dobi, in ženske, ki želijo delati več kot 35 let?

»Tudi to postavko smo korigirali. Po novem bodo vsi ti delavci in delavke obdržali kategorijo in stopnjo, kot so jo imeli, četudi se ne bodo vključili v programe izpopolnjevanja. Tako so zahtevali vsi zbori.«

4. Do 5. kategorije strokovnega razvoja bomo programe izobraževanja pisali v železarni sami. Kako pa je zamišljeno izpopolnjevanje znanja za višje kategorije?«

»Za višje kategorije ne bo organiziranih oblik izobraževanja; mogoče samo, če bo šlo za večje skupine. Programi bodo individualni.

Mi se že konkretno dogovarjamo s fakultetami, npr. z Visoko tehniško šolo v Mariboru in FSPN v Ljubljani, kako naj bi takšno izobraževanje potekalo. Največ bodo to individualne določitve nalog in potem zagovor le-teh. Reči moram, da smo na fakultetah naleteli na razumevanje, čeprav je to za njih dokajšnja novost.«

»Tov. Gladeževa, hvala za odgovore.«

Helena Merkač

ZA 10 % MANJŠA PORABA ELEKTROD

Odkar imamo v novi topilnici miniaplikator, s katerim oplaščamo elektrode, je njihova poraba za 10 % manjša. Zato je treba tudi manjkrat na dan podaljševati prekratke elektrode z novimi (na fotografiji).

Miniaplikator je poseben lijak. Ko gre elektroda skozenj, jo posuje s posebnim SiC-praškom, ki preprečuje bočno oksidacijo. Kupili smo ga pri avstrijski firmi FOSECO in ga imamo v Jugoslaviji prvi.

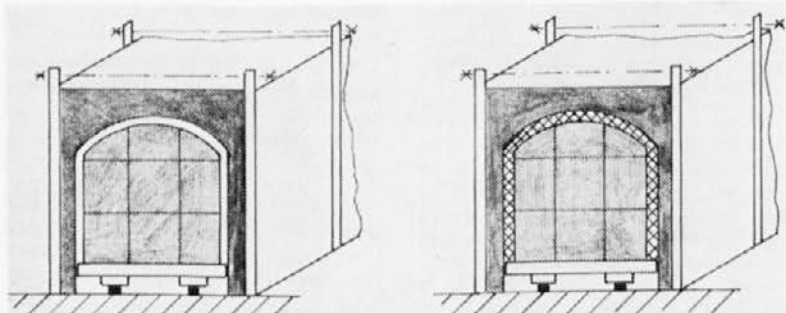
H. M.

OSKRBA Z ENERGIJO V MAJU

Za razliko od leta 1986, ko so se cene nekaterim vrstam energije med letom celo zniževale, se v letošnjem letu kar ne morejo ustaviti. Tako je bilo tudi v maju, ko so se zopet povečale nabavne cene primarnim vrstam energije.

Podražil se je zemeljski plin, in sicer od 75 na 110,50 din/Sm³ ali za 46,7 %, mazut je dražji za 34,9 %, njegova cena pa je porasla od

DODATNO TESNENJE ŠPRANJ NA PEČEH

Izgube toplote skozi nezatesnjene špranje oziroma rege med vozom in pečjo, kar je primer predvsem pri starejših izvedbah peči, predstavljajo dodatno porabo energije. Pri nezatesnjeni, 8 cm široki špranji ob steni voza je okoli 10 Sm³/h dodatno porabljenega plina ZP, kar znaša 1.272 din/h. Z dodatno zatesnitvijo lahko te izgube zmanjšamo za 80 % in bi bile le še okoli 2 Sm³/h plina ZP, kar predstavlja še samo 254 din/h. Torej lahko prihranimo na eni peči pri poprečno 380 obratovalnih urah mesečno 386.840 din.

92 na 124,10 din/kg, butan propan je dražji za 5,4 %, njegova cena je porasla od 129 na 136 din/kg, karbid, iz katerega pridobivamo aceten, se je podražil za 33,5 %, njegova cerna znaša sedaj 287,25 din/kg.

Zaradi uvedbe letne tarife je nižja le cena elektro energije za 13,9 %, 1 KWh z vsemi dajatvami pa stane železarno 21,52 din/KWh.

Skupni stroški vseh vrst porabljene energije so v maju znašali 1.477 mio din, kar je za 2,6 % več kot v aprilu. Na tono skupne proizvodnje pa znašajo stroški energije v železarni brez dislociranih tozdov 31.350 din, kar je zaradi nekoliko nižje skupne proizvodnje za 8,4 % več kot v mesecu aprilu.

Oskrba s primarnimi energenti je bila normalna.

Poraba proti planu je bila večja le pri zemeljskem plinu, mazutu in tehničnem dušiku, pri ostalih pa je bila pod planom oziroma v njegovih mejah. Večja prekoračitve porabe zemeljskega plina je bila v kotlarni zaradi nizkih zunanjih temperatur v prvi polovici maja.

Kljub večji prekoračitvi plana mazuta in zemeljskega plina je bila skupna poraba toplote le za 1,97 % večja od planirane.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 1000 din
Elektro energija	21.558.340 KWh	491.665
Zemeljski plin	3.955.832 Sm ³	493.252
Butan propan	18.490 kg	3.135
Mazut	831.470 kg	129.467
Koks	—	—
Karbid	14.900 kg	4.280

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 1000 din
Acetilen	4.990 kg	8.971
Ind. voda	1.656.037 m ³	93.202
Sanit. topla voda	10.698 m ³	21.919
Para	4.915.000 kg	116.581
Centralno ogrev.	461.000 MWh	9.883
Kisik	479.699 kg	52.536
Kompr. zrak	5.800.000 m ³ _n	30.207
Čisti dušik	1.600 m ³ _n	1.142
Tehnični dušik	40.188 m ³ _n	4.152
Argon	11.189 m ³ _n	20.725

Robert Jamšek, tozd Energija

ELEKTRIČNE NAPRAVE V GOSPODINJSTVU

HLADILNIK

Izberemo hladilnik, ki ga bomo dobro izkoristili, torej mora biti v njem dovolj prostora za toliko živil, kot jih potrebujemo, mora pa biti tudi poln.

Poraba energije je odvisna od velikosti hladilnika, kakovosti izdelave (tesnjenje, toplotna izolacija), postavitve (oddaljenost od vira toplote), vzdrževanja (odstranjevanje ledu), čiščenja (hladilna rešetka) in odpiranja (malokrat in na kratko).

ZMRZOVALNA SKRINJA IN OMARA

Zmrzovalniki, v katerih shranjujemo živila za daljši čas, porabijo dvakrat več energije kot hladilniki. Racionalno rabo elektrike dosežemo z enakim ravnanjem kot pri hladilniku.

Pri nakupu računamo, da potrebujemo v mestnem gospodinjstvu 30–50 l prostornine na družinskega člana, v kmečkem pa 60 do 80 l.

Zmrzovalniki imajo dve vrstni predalov: za zmrzovanje živeža (–25° C do –32° C) in za shranjevanje že zamrznjenih živil (–18° C). Nižje temperature niso potrebne.

Ko plast ledu na notranjih stenah doseže 4 do 5 mm, moramo zmrzovalnik odtajati.

Miroslav Paškvan, dipl. inž.

TIHA ELEKTRO OBLOČNA PEČ NA JESENICAH

V jeklarni 2 na Jesenicah bo proizvodnja nove 75-tonske elektro obločne peči potekala ob znosenem hrupu. To so dosegli s t.i. »gluho komoro« oziroma »protihrupno kupolo«, ki jo je skonstruiral reški Gradbeno-projektalni zavod. Visoka je 30, dolga 18 in široka 12 metrov, njen sestavni del pa so zvočno izolirana vrata 22 × 12 m, teška 110 ton.

S tem so hrup 120 decibelov (toliko kot reaktivno letalo ob vzletu) zmanjšali za polovico.

(Vir: Jeseniška vrata tišine, Gospodarski vestnik 1987, št. 20)

Pot do okrevanja bo težavna

V Jeklolivarni so sprejeli sanacijski program

Ze zaključni račun za leto 1986 je pokazal, da Jeklolivarna poslovno ni uspešna, saj so ji ostale nepokrite obveznosti. Ob koncu prvega četrtletja je bilo stanje še slabše, kajti tozdz je zašel v izgubo. O vzrokih takega stanja in o tem, kako si ga prizadevajo izboljšati, je povedal ravnatelj JOŽE MATITZ naslednje:

V težki položaj smo zašli predvsem zaradi velikih investicij — zgradili smo livarno posebne litine, težko livarno in avtomatsko formarsko linijo — ki še niso po-

vsem končane ali tehnološko zakrožene, zato ne dajejo takih rezultatov, kakršne bi glede na vložena sredstva pričakovali. Položaj slabša še veliko nesorazmerje cen med vloženim materialom in našimi izdelki: za večino našega proizvodnega programa, ki ga predstavljata izvoz in namenska proizvodnja, so cene tako nizke, da nam povzročajo izgubo. Dokler se to razmerje ne bo popravilo, nas tudi povečanje produktivnosti, za katero si v tozdu prizadevamo, ne bo rešilo iz težkega položaja.

DEJAVNOSTI ZA IZBOLJŠANJE STANJA

V sanacijskem programu smo predvideli tri skupine aktivnosti:

1. aktivnosti za doseganje čim večjega dohodka

Dosegli naj bi ga z večjim fizičnim obsegom proizvodnje, s sorazmernim znižanjem porabe (predvsem materialnih stroškov) in z višjimi prodajnimi cenami.

2. aktivnosti za pospeševanje rasti produktivnosti

V to skupino sodijo kadrovske aktivnosti — selekcija invalidov in neinvalidov med dolgotrajnimi

bolniki — ter akcija »smotrnost zaposlitve«.

3. Aktivnosti za znižanje cen tekočega jekla, za dvig cen v namenski proizvodnji, kjer ni moč doseči niti minimalnega pokritja stroškov, in znižanje deleža dohodka, ki ga Jeklolivarna daje tozdom skupnih in spremljajočih dejavnosti ter delovnim skupnostim.

Prvi dve skupini aktivnosti vodimo v tozdu sami, tretjo pa naj bi prevzel poslovodni odbor.

POVEČATI PROIZVODNJO IN ZMANJŠATI PORABO

Glede na dosedanji trend proizvodnje in prodaje smo v Jeklolivarni ugotovili, da ne bomo dosegli z letnim gospodarskim načrtom predvidenih poslovnih rezultatov (nepokrite obveznosti). Glavni vzroki so v naslednjem: Jeklolivarna mora plačevati Je-

klarni 100 % ceno tekočega jekla, na trgu pa ni mogoče doseči take prodajne cene ulitkov, da bi ob tej ceni pokrivali še vse ostale stroške. Predvsem cene v namenski proizvodnji in izvozu (oboje predstavlja nad polovico našega proizvodnega programa) so daleč

pod ravni, ki jo določa zvezni cenik za litino (UJL). Če bi hoteli dosegati pozitiven poslovni rezultat, bi zato morali opustiti znaten del sedanjega proizvodnega programa in ga zamenjati z bolj rentabilnim, saj s poviševanjem cen tistih izdelkov, pri katerih je oblikovanje svobodno, izpada dohodka ne moremo nadomestiti. Te cene so namreč tako visoke, da bi vsako povišanje povzročilo izgubo naročil.

V tozdu si močne prizadevamo za povečanje proizvodnje. Pri tem imamo velike težave zaradi:

1. nezadostnih količin tekočega jekla iz Jeklarne

2. slabega vzdrževanja proizvodnih naprav (v tem je delno tudi vzrok za premalo tekočega jekla)

3. asortimenta teh jekel, ki velikokrat tehnično in tehnološko ne ustrezajo našim napravam, zato jih ne moremo še bolj izkoristiti.

Za znižanje porabe bomo v tozdu naredili vse, kar moremo, vendar je to le manjši delež vseh stroškov, saj kar 57 % predstavlja cena tekočega jekla, 26 % porabe gre za tozde skupnih in spremljajočih dejavnosti, energijo in drobn material, dobrih 8 % za peske in veziva, ostalo so amortizacija in drugi poslovni stroški. Zaradi manjšega deleža stroškov, ki jih ustvarja tozdz sam, lastne cene ulitkov ne moremo bistveno znižati. Bistvo problema je v tem, da

Jože Matitz

moramo »vhod« plačevati po polnih cenah, ki zvesto sledijo inflacijskim gibanjem, medtem ko pri »izhodu« prevladujejo cene, ki so diktirane in v težkem neskladju z »vhodnimi« cenami.

Kot kaže, je to mogoče reševati le z večjo produktivnostjo in s spremembo proizvodnega programa.

AKCIJA »SMOTRNOST ZAPOSLOTITVE«

Problem prenizkega dohodka bomo reševali tudi tako, da ga bomo manj obremenjevali z osebno in skupno porabo. Velik poudarek dajemo akciji »smotrnost zaposlitve«, ki jo izpeljujemo v dveh fazah. V prvi bomo analizirali vsakega zaposlenega v tozdu in ugotovili, ali so posamezniki glede na svojo strokovno usposobljenost, zdravstveno stanje in glede na druge okoliščine res v celoti smotrno zaposleni. Poudarek je na vprašanju, ali je strokovnost ljudi pravilno izkoriščena, ali so dela in naloge optimalno izbrane, oziroma ali so v tozdu potrebe po boljši mikroorganizaciji. Raziskali bomo, ali je organiziranost priprave pro-

izvodnje — priprave dela, modelarne in drugih služb — glede na kritične razmere dovolj učinkovita. Pri smotrni zaposlitvi gre za analizo stopnje izkoriščenosti delovnega časa. Najprej bomo natančno opredelili delovna mesta, nato pa ugotavljali efektivni čas dela v 8-urnem delavniku. Ukrepali bomo tam, kjer delovni čas ni dovolj izrabilen.

Za to akcijo je določena skupina 15 strokovnjakov iz tozda. Cilj je: ob enakem številu zaposlenih doseči boljše delovne rezultate ali pa enake rezultate z manjšim številom zaposlenih, skratka — želimo zvišati produktivnost.

KAKOVOST JE POGOJ ZA OBSTOJ IN NAPREDEK

V okviru kadrovske aktivnosti imamo v načrtu nekaj ergonomskih rešitev, pospešeno reševanje invalidske problematike, izobraževanje in usposabljanje za izstopajoče delovne naloge, ter vrsto aktivnosti iz varstva pri delu, s čimer želimo preprečiti številne nesreče pri delu, kar vse tudi močno vpliva na produktivnost.

Uresničujemo že t. i. integralni sistem kakovosti, pri čemer si prizadevamo dosegati boljše kakovost izdelka v celotnem življenjskem ciklusu, od naročila, priprave in izdelave vse do analize kakovosti izdelka v uporabi. Gre za marketinški pristop h kakovosti. Privedel naj bi nas k postopnemu dvigu kakovostne ravni naše proizvodnje in k cilju: (p)ostati konkurenčni na domačih in tujih tržiščih.

Razen od nas samih je poslovni uspeh Jeklolivarne v prihodnje močno odvisen še od dveh tozdzov:

PII mora končati še celo vrsto nezaključenih del. Od tega je v veliki meri odvisno, koliko bomo lahko povečali proizvodnjo.

Komerciala bo morala pridobiti dodatna naročila za livarno težkih ulitkov. Njene zmogljivosti so dosti večje kot njena sedanja proizvodnja.

Ker se je poslovodni odbor intenzivno vključil v reševanje problematike Jeklolivarne, menim, da nam sanacija mora uspeti. Vendar je položaj zelo težaven, računati moramo, da bodo gospodarske razmere v prihodnje še težje, zato na hitro izboljšanje stanja v tozdu ne moremo računati. Zadovoljni bomo, če bomo z vsemi ukrepi in s skupnimi močmi postopno začeli zmanjševati izgubo, za dokončno okrevanje bo potreben daljši čas.

Mojca Potočnik

Kalupi

Znanstveno in tehnično informiranje - pogoj za razvoj

Posredovanje novih znanstvenih informacij in tehničnih dosežkov je že od nekdaj neizogibni pogoj napredka ter bistvo za razvoj vsakega področja dela. Ker je postalo znanje poglaviti del procesov v proizvodnji in odločanju, pridobiva informacija vse večjo gospodarsko vrednost. V najbolj razvitih proizvodnjah delež dohodka, ki izvira iz uresničevanja novih raziskovalnih dosežkov, že presega polovico celotnega dohodka. V tekmi na svetovnem tržišču zmaguje tisti, ki prvi vključuje novo znanje v svoje proizvode.

Obseg znanstvenih in tehničnih informacij gre v večini strok v milijone, letni porast v stotisoče. V svetu se je razvila učinkovita komunikacijska tehnologija za hitro in učinkovito poseganje po tem bogastvu. Zgrajene so obsežne računalniško podprte baze podatkov, ki so se združile z uvajanjem standardizacije v velike informacijske sisteme mednarodnega pomena. V začetku

Pri nas je baza dostopna pri Specialnem indok centru za strojništvo (FS), Informacijskem centru v Ljubljani in ISKRI.

COMPENDEX

Gradi jo Engineering Index (New York).

Zajema podatke vseh področij tehnike, in sicer iz okrog 3000 strokovnih publikacij. Fond naslovov obsega 1.100.000 zapisov, ki se letno poveča za okrog 100.000. Delež posameznih področij tehnike je približno tak:

Strojništvo, avtomobilska industrija, nuklearna tehnika	15 %
Gradbeništvo, geologija, ekologija, biotehnika	17 %
Elektrotehnika, elektronika	24 %
Kemija, agronomija, prehrabena industrija	13 %
Rudarstvo, metalurgija	16 %
Fizika, matematika, instrumenti	15 %

Pri nas je Compendex dostopen pri CTK, Informacijskem centru, ISKRI in FS (vsi Ljubljana).

INPADOC

Bazo gradi International Patent Documentation Center (Dunaj).

Predstavlja prvo svetovno patentno bazo podatkov. Obsega 10.000.000 zapisov, ki se letno povečajo za 900.000. Dostopna je pri Informacijskem centru.

ISMEC

Bazo upravlja Cambridge Scientific Abstracts (Washington).

Zajema področje strojništva in obdeluje kakih 240 revij ter vse pomembnejše biltene, knjige in poročila z raznih konferenc. Obsega več kot 160.000 zapisov. Dostopna je v Informacijskem centru ter ISKRI.

DIALOG

Information Services (Palo Alto, ZDA).

Predstavlja največji svetovni informacijski super market s trenutno 267 bazami podatkov z okrog 150 milijoni bibliografskih referenc. DIALOG je dostopen v Informacijskem centru.

In še nekaj baz podatkov, ki se gradijo pri nas:

SAIDC — ST

Gradi jo Specializirani INDOK center za strojništvo (Ljubljana). Obravnava področje strojništva. Obsega 28.000 zapisov z letnim prirastkom 4500.

SAIDC — EL

Gradi ISKRA — INDOK center (Ljubljana).

Zajema elektrotehniko in računalništvo. Obsega 135.000 zapisov z letnim prirastkom 10.000.

Tu so še JUPAT (multidisciplinarna), ki jo gradi Zvezni zavod za patente, KISIK (Kemija), Kemijski inštitut Boris Kidrič, ECOSIC (ekonomija, trgovina), Centralna ekonomska knjižnica...

ITEO

Inštitut za trženje, ekonomiko in organizacijo v Ljubljani je zgradil računalniško podprto informacijski si-

stem baze podatkov vseh oblik inovacijskih dosežkov, od koristnih predlogov, tehničnih izboljšav, do novih dosežkov na področju opreme, tehnologije in izdelkov. Ima podatke o 5280 tujih in 968 domačih inovacijskih dosežkih.

KAJ PA MI?!

V Sloveniji imamo zgrajeno javno mrežo za prenos podatkov — JUPAK. Železarna Ravne je ena od 180 podpisnikov samoupravnega sporazuma za izgradnjo tega omrežja in si je s tem zagotovila priključek na JUPAK. Ta komunikacijski sistem nam odpira neposreden dostop k opisanim virom znanja, ki nam bodo omogočili hitrejši razvoj in s tem vključevanje v svetovne tokove gospodarjenja.

V Železarni Ravne moramo zato v najkrajšem času:

— izdelati program uvajanja in uresničevanja strategije razvoja na

področju znanstvenega in tehničnega informiranja

— usposobiti kadre (informatike)

— zagotoviti potrebno opremo.

Tudi mi želimo prispevati k zalogi znanja po svojih močeh, prav tako pa se naučiti črpati iz tega svetovnega bogastva hitro in učinkovito. Le tako bomo znali dobro proizvajati in pravilno odločiti o dosežkih svojega dela. Oboje pa je pogoj za stabilnost in razvoj. Nedvomno je, da ta usmeritev ni zastoj in da bo treba poiskati določena sredstva, vendar je naš cilj povečati gospodarsko učinkovitost, s stiskanjem pa ga ne bomo dosegli.

Boris Jocič,
Služba za standardizacijo

Viri

Jarec V., Stanje in razvoj informacijsko-dokumentacijske dejavnosti v SFRJ

Poslovna skupnost za znanstveno in tehnično informiranje, Znanstveno in tehnično informiranje v Sloveniji

Ostaneck M., Magnetna traka COMPENDEX i njena uporaba
Metalurška fakulteta Zenica
Informacijski sistem za metalurgiju METADEX

Jarec V., Specializirani INDOK center za strojništvo (SICS)

Jekovec Jože, Specializirani INDOK center za elektrotehniko

Veržek A., Priključitev Železarne Ravne v omrežje JUPAK

Informativni fužinar 11./86

Kontrola armatur

osemdesetih let tako nastaja informacijska industrija. V Jugoslaviji so se razvili informacijski centri, ki so se priključili na mednarodne baze za večino strokovnih področij, prav tako pa tudi sami razvijajo specializirane baze podatkov, ki zajemajo dosežke na domačih tleh.

Oglejmo si nekaj osnovnih podatkov o nekaterih teh baz znanja, najbolj zanimivih za našo delovno organizacijo:

METADEX

Instituciji, ki bazo gradita, sta American Society for Metals (Ohio) in The Metals Society (London). Zajema področje metalurgije.

Podatke zbirata iz okrog 1200 strokovnih časopisov in revij iz 43 držav.

Fond naslovov strokovnih del obsega okrog 500.000 zapisov, ki se letno poveča za blizu 32.000.

„Raziskovalno delo je zanimivo“

Vsi dobitniki prve nagrade Železarne Ravne so vredni pozornosti, žal pa v Informativnem fužinarju ni dovolj prostora, da bi predstavili vse. Besedo smo dali enemu izmed njih, mlademu Damjanu Pristovniku, učencu prvega letnika naravoslovne usmeritve na ravenski srednji šoli. S sošolcem Benjaminom Gorinškom sta izdelala raziskovalno nalogo **Pridobivanje luga iz pepela**, pri kateri so ocenjevalci poudarili predvsem »izvi-

za nagrado Železarne Ravne, saj smo se k natečaju prijaviли pozneje. Pomeni pa ta nagrada tako zame kot za vse druge, ki so jo dobili, veliko priznanje in spodbudo za nadaljnje raziskovalno delo. Še bolj kot ta nagrada me razveseljuje občutek, da sem pri delu vztrajal do konca in dosegel nekaj, kar je mogoče prikazati, predstaviti tudi drugim. Pri tem seveda ne maram pozabiti omeniti velike pomoči, ki jo je nama s sošolcem dal profesor Lodrant. Čeprav ni bil najin učitelj kemije, je vedno našel čas, da je stregel najini radovednosti in naju vodil pri raziskovalnem delu ne le s praktičnimi napotki, ampak tudi s teoretičnimi razlagami. Te so tako zanimive, da se mora ob njem navdušiti za kemijo vsak, kdor jih posluša.

Zakaj smo se odločili ravno za to temo? Že od malega rad opazujem naravo in dogajanja v njej. Veliko tudi poslušam in berem o onesnaževanju in varstvu okolja. Več je slišati o vplivu kislin na okolje kot o škodljivem delovanju lugov, ki v stiku s vodo nastajajo iz pepelov. Ti pa so ostanki sežiganja vseh vrst trdih goriv in so prav tako kot kisline ekološko škodljivi. Če jih izlužimo, pridobimo industrijsko surovino, prispevamo pa še za čistejšo okolje. Vrhu vsega je ta kemijska reakcija zelo poceni in bi z njo lahko nadomestili drago industrijsko pridobivanje lugov iz soli alkalnih kovin.

Pri tej nalogi sem dobil občutek, da sem naredil nekaj koristnega, naučil pa sem se tudi veliko kemije, in to ne le tiste šolske, ampak tudi one druge, bolj povezane z življenjem in zato še toliko bolj zanimive. Zato sem prepričan, da se bom z raziskovalnim delom še ukvarjal.

Mojca Potočnik

Damjan Pristovnik

ren pristop mladih raziskovalcev do reševanja ekoloških vprašanj.

»Raziskovanja se nisem lotil sam«, je povedal Damjan Pristovnik, »ampak smo luga začeli pridobivati iz pepela v skupini, pri kemijskem krožku. Zaradi dolgotrajnega procesa sva do konca vztrajala samo dva. Začeli nismo z namenom, da bi tekmovali

Nagrada Železarne Ravne – spodbuda za raziskovalno delo

Prve nagrade Železarne Ravne so podeljene. Lani zastavljeno akcijo, ki smo jo poimenovali »nagrada Železarne Ravne«, smo svečano zaključili 29. maja 1987, ko smo razglasili rezultate in podelili nagrade. Namen ustanovitve nagrade Železarne Ravne je bil, da začnemo tudi v naši krajini že pri šolajoči se mladini spodbujati ob rednem šolskem programu tudi ob različne oblike ustvarjalnega in raziskovalnega dela. Takšni pristopi drugod v Sloveniji niso novost. Poznamo razne raziskovalne taborne, znanostne, gibanje Znanost mladini, akcije Mladi raziskovalci za napredek Maribora, Krkine nagrade in druge.

Rezultati prvega natečaja

Razpisali smo 8 tem za srednje in 7 tem za višje in visoke šole. Šest tem iz razpisa je ostalo neobdelanih, nekaterih pa se je lotilo več kandidatorov. Rezultat natečaja je 17 nalog, 14 so jih izdelali srednješolci, tri pa študentje. Ker je večina nalog skupinskih, je tako v natečaju sodelovalo skupaj 51 učencev in študentov.

Mlade raziskovalce je pri delu vodilo 12 mentorjev, od tega dva iz šole. Vse srednješolske naloge so izdelali učenci srednje šole TNPJ Ravne, visokošolske pa študenti ljubljanske univerze.

Kakovost nalog

Od raziskovalnih nalog učencev in študentov ne moremo pričakovati kar znanstvenih dosežkov. Še posebej velja to za prve poskuse, kot je naš. Tega so se zavedali tudi člani ocenjevalnih komisij, zato so se ocenjevanja lotili predvsem s stališča spodbujanja raziskovalnega in ustvarjalnega dela mladih. V marsikateri nalogi pa so pripravili izviren ali zelo dober pripevek k obravnavi in predstavitvi razpisane teme. Poglejmo nekatere!

— V nalogi srednješolke Marjane Mlakarjeve Prvi koraki pri uporabi računalnika je program za poučevanje uporaben takoj.

— V nalogi Energetska bilanca mehanske stiskalnice — simulacija obratovalnega procesa je sistematično zbrana in podana teoretična obravnava energetske bilance mehanske stiskalnice. Tega do sedaj v slovenski ali jugoslovanski strokovni literaturi ni moč najti. Če pa že, je problematika obravnavana razdrobljeno po različnih tujih revijah.

— Naloga Vloga zaostalega avstenita v obrabno obstojnih litinah bo imela precejšen pomen pri vzgoji novih kadrov v livarstvu, saj daje soliden pregled področja obrabno obstojnih litin, ki so že pomemben del livarske proizvodnje v Železarni Ravne.

V vsaki nalogi je moč najti kaj izvirnega, koristnega, tako da smo s kakovostjo izdelkov lahko kar zadovoljni. Tudi drugod, kjer je tako delo z mladimi že na višjem nivoju, ugotavljajo, da je kvaliteta nalog ob ustreznem strokovnem vodenju rastla, in da iz slabih seminarjskih nalog na začetku nastajajo že dobre diplomske naloge. Šibka stran večine letošnjih nalog je urejenost pisnega gradiva.

Višina nagrad in razvrstitev nalog

Višina denarne nagrade, ki jo določa 18. člen pravilnika, je odvisna od izplačanega OD na delavca v Železarni Ravne v 1. kvartalu tekočega leta. Prva nagrada je poprečni OD, druga 75% poprečnega OD in tretja 50% poprečnega OD. Za srednješolsko raven se višina nagrade zmanjša za 30%.

Tako so letošnje nagrade Železarne Ravne znašale:

— srednješolski nivo:

1. 147.000 din
2. 110.000 din
3. 73.500 din,

— višje in visokošolski nivo

1. 210.000 din
2. 157.000 din
3. 105.000 din.

Pri skupinskem pristopu si skupina nagrado razdeli sporazumno. S 3. nagrado je bilo letos nagrajenih 6 nalog. Te so:

Onesnaževanje vod v Železarni Ravne

Avtorji: Valerija Lahovnik, Andrej Ledinek, Marija Mager, Katarina Srnko in Petra Souvent. — Mentor: inž. Jožko Kert, TOZD KK.

Oblike odločanja

Avtorici: Valerija Mandl in Branka Korošec. — Mentorica: Silva Bračko-Božič.

Z 2. nagrado je bilo nagrajenih 8 nalog

Izdelava popušnega diagrama za orodno jeklo OH 847 in OH 849

Avtorji: Gabrijela Plimon, Alenka Bavče, Simona Naveršnik, Alojz Buhvald, Dušan Gradišnik in Miro Lečnik.

V drugi skupini pa: Bernarda Janet, Melita Terglav, Marinka Stanisavič, Janko Kotnik, Zvonko Uršnik in Kristjan Plesnik.

Mentor: Jože Gradišnik, TOZD RPT.

Kombinirani ročni mehanizem

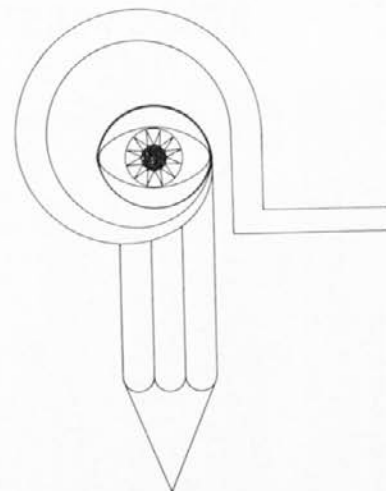
Avtorji: Matjaž Močivnik, Andrej Poberžnik, Emil Sirovina.

V drugi skupini: Andreja Hanžekovič, Branka Repnik, Damjana Peršek in Saša Turner.

Mentor: dipl. inž. Jurij Pratnekar, TOZD RPT.

Izdelava programa »Prvi koraki pri uporabi računalnika«

Avtorica: Marjana Mlakar. — Mentorica: dipl. inž. Blanka Kaker.

Znak nagrade Železarne Ravne

rovnik. — Mentor: inž. Jožko Kert, TOZD KK.

Pridobivanje luga iz pepela

Avtorja: Damjan Pristovnik in Benjamin Gorinšek. — Mentor: prof. Stanko Lodrant.

Kako naprej

V enem ali dveh letih dolgoročnih ciljev razpisovanja nagrade Železarne Ravne (odkrievanje, pridobivanje in razvijanje nadarjenih, delovnih in ustvarjalnih mladih ljudi) resnično ne bomo dosegli. Učenci 1. letnika srednje šole, ki sta letos dobila prvo nagrado za srednješolsko raven s področja metalurgije in kemije, bosta lahko prava raziskovalca šele po končanem podiplomskem študiju, če seveda bosta ves ta čas ob primernem in strokovnem vodenju tudi trdo in marljivo delala. Njima in njima podobnim je potrebno neprestano spodbujanje in dobra strokovna pomoč za razvoj sposobnosti in nagnjenj. Šola sama tega ne zmore. Prav zaradi tega moramo za nagrado nadaljevati, pristop k izvedbi pa skupaj s srednjo šolo in z ustreznimi fakultetami dograditi, da si bomo vzgojili dober podmladek za naš nadaljnji razvoj.

Glede vzgoje raziskovalnega podmladka se zglejmo pri športnikih.

SD Fužinar zna že v osnovni šoli ali že prej odkriti nadarjene otroke za smučanje ali plavanje. Z odkritimi talenti sistematično in vsakodnevno delajo, tako čez nekaj let skozi različne selekcije postajajo prvaki, zelo dobri ali dobri tekmovalci. V železarni pa začnemo v raziskovalno delo uvajati večino mladih šole po končanem pripravništvu, ko je človek star že 24 let. Vredno je torej začeti prej.

Ana Pavše

Za nagrado železarne je tekmovala vrsta mladih raziskovalcev

Emisija Železarne Ravne

Avtorji: Klavdija Kobolt, Sabina Osojnik, Barbara Melanšek, Mateja Pečovnik in Andreja Pungartnik. — Mentor: dipl. inž. Darko Rapnik, TOZD KK.

Kakovost zraka na območju Železarne Ravne

Avtorji: Andreja Cokan, Manica Cigale, Milena Haramija, Darja Vončina in Sandi Stravnik. — Mentor: dipl. inž. Darko Rapnik, TOZD KK.

Izdelava programa »Prvi koraki pri uporabi računalnika«

Avtor: Lovro Vreš. — Mentorica: dipl. inž. Blanka Kaker, Delovna skupnost za gospodarjenje.

Obveščanje in odločanje

Avtorici: Alenka Štinjek in Ana Večko. — Mentorica: Silva Bračko-Božič, Delovna skupnost za KSZ.

Energetska bilanca mehanske stiskalnice — simulacija obratovalnega procesa

Avtorja: Sašo Sirk in Darko Pregel. — Mentor: dipl. inž. Drago Bevc, TOZD RPT.

Teoretični in praktični vidik delovne organizacije v ustanavljanju

Avtor: Miran Kos. — Mentor: Drago Mežnar.

S 1. nagrado so bile nagrajene 3 naloge.

Vloga zaostalega avstenita v obrabno obstojnih litinah

Avtorja: Jožica Pečnik in Emil Urbanč. — Mentorji: dr. F. Grešovnik, dipl. inž. Stane Lenasi in prof. dr. Vlado Kosec.

Tehnološko-gospodarski pomen vode v Železarni Ravne

Avtorji: Jerneja Rebernik, Gabi Simetinger, David Senica in Rudi Ve-

O ZNANJU

V petih letih se svetovno znanje podvoji, polovica prejšnjega pa v enakem času zastara.

***

Vse znanje je spomin.

Hobbes

***

Znanje ima dve obliki: predmet bodisi poznamo sami ali pa vemo, kje dobimo podatke o njem.

Samuel Johnson

***

Znanje so vskladiščene misli in izkušnje nešteti duhov.

Emerson

KONEC »GOSTOVANJA« SGV

Z novo — prečno halo bo tozd SGV končno dobil primeren prostor za vzdrževanje težkih strojev in naprav. Zato mu ne bo treba več opravljati tovrstne dejavnosti v halah, v katerih imajo dovolj močne žerjave. Stavba bo namreč visoka, v njej pa bo tudi 20-tonski žerjav.

Ob hali bosta tudi dva prizidka — pralnica strojnih delov in varilnica, na vrhu pa bosta dobila svoje prostore biro in vodstvo tozda.

Delata Monter in Gradis. Rok za halo je oktober, za drugo pa začetek naslednjega leta.

H. M.

INOVACIJE

V APRILU IN MAJU

TOZD JEKLARNA

Ludviku Ošlovniku, Jožetu Kosmaču in Vilijemu Stifterju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 902.529 din za rekonstrukcijo ljjaka oboka vakuumskih ponovnih peči. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 20.583.783 dinarjev. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stanku Bahunu, Leonu Prosenecu in Franju Sakaču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 2.179.334 din za zamenjavo pločevine za krpanje in obzidanje EOP v obeh jeklnah. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 31.527.650 din. Avtorji si nadomestilo delijo na enake dele.

Franco Gostenčniku III, Milivoju Zajcu in Vilijemu Stifterju je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 86.898 din. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 40 % poprečne-

ga OD v ZR in si ga avtorji delijo na enake dele.

Stanislavu Bahunu in Vilijemu Stifterju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 255.262 din za predlog sušenja peska z izkoriščanjem akumulirane toplote jeklarske ponovce. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 170 % poprečnega OD in si ga avtorja delita na enaka dela.

TOZD JEKLOLIVARNA

Vinku Smrečniku in Francu Grosu je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo v vrednosti za eno leto 61.676 din za izboljšavo žarjenja CrH odlitkov. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 30 % poprečnega OD v ZR, in si ga avtorja delita na enaka dela.

Petru Steharniku, Petru Ošlovniku in Vinku Pušniku je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 1.048.121 din za skrajšanje EPZ elektrod s 4 m na

2,5 m. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 28.924.911 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Ošlovnik s 40 ter Pušnik in Steharnik z 20 odstotki.

Otmarju Lešu, Marjanu Arnoldu in Darku Zvikartu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti za eno leto 198.869 din za prestavitev 500 kg peči ELIN iz stare minilivarne v novo halo. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 4.241.530 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Arnold ter Zvikart s 30, in Leš s 40 odstotki.

Horstu Kasperju je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 381.335 din za dodajanje odpadne zdrobljene grude kot polnila pri izdelavi jedra za formo A 818. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 4.237.050 din.

Darku Zvikartu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 965.711 din za uporabo vibratorja pri obzidanju sten VF peči v JPL. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 19.650.797 dinarjev.

Mihaelu Hovniku, Frideriku Uršniku in Francu Jeseničniku je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 880.544 din za izdelavo povrtala za členke. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 21.525.345 din. Pri delitvi so udeleženi Hovnik z 80 ter Jeseničnik in Uršnik z 10 odstotki.

Rudiju Oepku je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 91.514 din za izboljšanje formiranja rotorjev. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.016.821 din.

Jožetu Skledarju in Juriju Glavici je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo v vrednosti za eno leto 1.647.429 din za osvojitve proizvodnje udarnih plošč iz posebne litine. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 96.306.734 din. Avtorja si nadomestilo delita na enaka dela.

TOZD VALJARNA

Jožetu Krivogradu, Stanku Triglavu in Mirku Verdniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti za eno leto 50.014 din za predelavo zaščitne mreže in zamenjavo zunanjih barvnih stekel v kabini bloominga. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 954.815 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Tomislavu Saterju, Rajku Cegovniku, Antonu Rotovniku, Ivanu Pungartniku in Zdravku Mlakarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.439.818 din za spremembo tehnologije za izdelavo vložka za ploščate profile. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 71.855.019 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Sater in Cegovnik s 26, Rotovnik, Pungartnik in Mlakar pa s 16 odstotki.

Stanku Triglavu, Danijelu Kretu in Marjanu Stočku je bilo dodeljeno drugo pavšalno nadomestilo v vrednosti 409.490 din za izboljšavo kalibracije. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 200 % poprečnega OD v ZR. Pri delitvi so udeleženi Triglav s 50, Kret in Stočko pa s 25 odstotki.

Marjanu Popiču, Branku Vidrihu in Ivanu Kacu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 2.082.364 din za izboljšavo reduktorja na kleščnem žerjavu. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 28.295.320 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Romani Skrubej je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 739.970 din za spremembo tehnologije na lahki progi. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 16.443.770 din.

TOZD JEKLOVLEK

Alojzu Rozmanu, Milanu Svajgerju, Stanku Petovarju, Andreju Kokalju, Janezu Kovaču, Antonu Godcu, Janku Gnamušu in Ivanu Kosu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 548.386 din za osvojitve visokotekovne zlitine ravnin-4. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.165.450 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Kos z 20, Rozman s 15, Petovar in Kokalj z 12,5, Godec in Svajger z 10 in Gnamuš s 5 odstotki.

Antonu Godcu, Jožetu Trokšarju in Marjanu Levarju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti

21.724 din za predlog za konstruiranje, izdelavo in postavitve transporterja za zbiranje in odvoz FeO₃. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR. Pri delitvi sta udeležena Godec in Trokšar s 40 ter Levar z 10 odstotki.

Jožetu Zorčiču je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 43.449 din za preureditev ravnalne naprave Deco 10 za žico. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR.

TOZD KALILNICA

Stefanu Matavžu, Maksu Paradižu in Valentinu Bastlu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 266.169 din za uvedbo novega načina kaljenja grebenjakov. Nadomestilo je bilo izplačano v vrednosti 130 % poprečnega OD v ZR. Pri delitvi so udeleženi Matavž s 70, ter Paradiž in Bastl s 15 odstotki.

Stefanu Matavžu, Maksu Paradižu in Valentinu Bastlu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 395.091 din za spremembo plamenskega kaljenja na srednjem pogonu. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.389.905 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Janju Gnamušu, Alojzu Lasniku, Borutu Urnavtu, Olgii Fužir, Jožetu Gradišniku, Cvetu Barbiču, Stanku Krenkerju, Alojzu Repniku in Vladu Koscu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.028.552 din za spremembo tehnologije toplotne obdelave in odpravo deformacij med prehodom avstenitne v martenzitno strukturo pri sendzimir valjih. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 25.121.351 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Gnamuš z 20, Urnavt, Lasnik in Barbič z 18, Krenker z 12, Repnik z 8, ter Kosce, Fužir in Gradišnik z 2 odstotkoma.

TOZD ORODJARNA

Franco Hartmanu, Seadu Karadu, Alojzu Skaliču in Ivanu Kramerju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 193.287 din za izdelavo nožev za lupljenje debel. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.755.915 din. Pri delitvi so udeleženi Hartman s 30, Karada in Skalič s 25 in Kramer z 20 odstotki.

TOZD STROJI IN DELI

Ivanu Mlačniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 60.227 dinarjev za izdelavo linete za brušenje osovlin. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 896.689 din.

Justinu Medvedu in Mirku Gorenšku je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 280.091 din za izvedbo izboljšave obrobov za sklopke in zavore. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 3.112.118 din. Avtorja si nadomestilo delita na enaka dela.

Ivanu Roženu in Srečku Trupu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo 148.710 din za uvedbo maržanja vrtljive glave za vpenjanje orodja na NC stružnicah. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 80 % poprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Stanku Vrčkovniku, Marjanu Francu in Darku Srotu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v vrednosti 278.832 din za izdelavo regulacije za ustavljanje paha v zornji mrtvi točki. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 150 % poprečnega OD v ZR in si ga avtorji delijo na enake dele.

Ivanu Razdevšku III in Andreju Erjavcu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti za drugo leto 1.412.086 din in za tretje leto 1.364.292 din za izdelavo priprave, s katero je mogoče vpenjanje na globinskem vrtnalnem stroju. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 28.142.565 din, v tretjem pa za 51.469.546 din. Obe nadomestila si avtorja delita na enaka dela.

Stefanu Kamniku in Julijanu Zvikartu je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti za eno leto 765.380 din in za četrto leto 558.277 din za izdelavo priprave za vpenjanje matic pri rezkarju utorov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.014.856 din, v petem pa za 11.282.553 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Kamnik s 70 in Zvikart s 30 odstotki.

Andreju Erjavcu in Ivanu Razdevšku III je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.233.460 din za izdelavo novega tipa vrtnalne krone za povrtavanje. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek toz-

da za 31.588.210 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Mihi Hovniku, Alojzu Strmčniku in Francu Jeseničniku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.086.220 din za izdelavo priprave za ravnanje členkov na stiskalnici. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 27.338.154 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Hovnik in Strmčnik s 40 ter Jeseničnik z 20 odstotki.

Mihi Hovniku in Matevžu Šmonu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 317.176 din za mehanizacijo vpenjanja pri vrtnanju spoj. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.651.656 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Hovnik z 80 in Šmon z 20 odstotki.

TOZD INDUSTRIJSKI NOZI

Roku Sumniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 14.612 din za izdelavo priprave za vrtnanje diskov ϕ 1250. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 162.390 din.

Francu Hartmanu, Seadu Karadi, Alojzu Skaliču in Ivanu Kramerju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 713.887 din za izvedbo spremembe vložka za izdelavo nožev za lupljenje debel. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.771.345 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Hartman s 30, Karada in Skalič s 25 in Kramer z 20 odstotki.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Stanku Jamniku in Zvonku Skegru je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 40.950 din za spremembo tehnologije spajkanja mrežice. Nadomestilo je bilo izplačano v vrednosti 20 % poprečnega OD v ZR, pri delitvi nadomestila pa sta udeležena Skegro s 40 ter Jamnik s 60 odstotki.

Alojzu Petriču je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 180.222 din za spremembo tehnologije struženja cilindrov GK — 22. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.229.968 din.

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 61.818 din za spremembo tehnologije izdelave bata 307 008. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.373.730 dinarjev.

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 9.315 dinarjev za spremembo tehnologije pri izdelavi glave klavida 302 001. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 207.000 din.

Francu Hartmanu, Seadu Karadi, Alojzu Skaliču in Ivanu Kramerju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 163.551 din za spremembo vložka za izdelavo nožev za lupljenje debel. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.424.925 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Hartman s 30, Karada in Skalič s 25 in Kramer z 20 odstotki.

TOZD VZMETARNA

Danilu Rezarju in Herti Strgar je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 118.952 din za izboljšavo pri krivljenju vezi. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.321.680 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Jožetu Mlinšku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 61.675 dinarjev za izdelavo nape za oddimljevanje oljnih hlapov. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 40 % poprečnega OD v ZR.

Vladu Mihinu in Petru Snajderju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.189.216 din za izvedbo spremembe konstrukcije na listnatih vzmeteh. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 28.331.267 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

TOZD TRO

Jožetu Kebru in Slavku Pangercu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 40.950 din za izdelavo priprave za vrtnanje. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 20 % poprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Maksu Miklu in Francu Fajmutu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 40.950 din za izdelavo priprave za brušenje skobeljnih nožev. Nadomestilo je bilo izplačano v vrednosti 20 % poprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Albertu Šulerju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 20.475 din za spremembo tehnologije brušenje profilnih nožev HM. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR.

Slavku Pangercu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 40.950 din za izdelavo dveh priprav za vrtnanje, grezenje in rezanje navojev. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 20 % poprečnega OD v ZR.

Marjanu Zerdonerju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 29.475 din za izdelavo priprave za vrtnanje izvrtin za bačansirne vijake. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR.

Francu Havletu in Francu Mercu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 20.475 din za izdelavo posebnih glavnikov ter spremembo naloganja izdelkov. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR.

Adolfu Čepelniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 20.475 din za izdelavo orodja za stančanje nožev na stroju hombak. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR.

Gregorju Senici ml. in Petru Kobovcu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 20.475 din za izvedbo prilagoditve hidravličnih primožev. Nadomestilo je bilo izplačano v višini 10 % poprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Jakobu Paradižu in Martinu Novaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 327.866 din za izboljšavo knjigovoznih nožev. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.285.928 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

TOZD KOVINARSTVO

Francu Hartmanu, Seadu Karadi, Alojzu Skaliču in Ivanu Kramerju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 193.287 din za izdelavo nožev na lupljenje debel. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.771.345 din. Pri delitvi so udeleženi Hartman s 40, Skalič in Karada s 25 ter Kramer z 20 odstotki.

TOZD ARMATURE

Ernestu Tandlerju je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 136.632 din za izvedbo spremembe programa na NC stružnicah. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.379.660 din.

Stanislavu Šrajnerju je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 696.314 din za izboljšavo vpenjalne priprave za obdelavo ohišij kogelnih pip in zasunov. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.736.820 din.

TOZD ENERGIJA

Srečku Pencu in Antonu Pečniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti za eno leto 84.098 din za uvedbo obnavljanja gredi rotorjev na vročevodnih črpalkah. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda letno za 934.423 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Antonu Vehovarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 7.449 dinarjev za uvedbo izkoriščanja odpadne tonlote N. V prvem letu uporabe je bil povečan dohodek tozda za 165.540 din.

TOZD ETS

Francu Rusu, Ivanu Marchiottiju in Milanu Miklavcu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.241.765 dinarjev za izvedbo mikroročunalniškega vodenja toplotne obdelave in ogrevanja v plinskih pečeh z domačim procesorjem. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 42.721.583 din. Pri delitvi so udeleženi Rus in Marchiotti s 40 in Miklave z 20 odstotki.

TOZD SGV

Jožetu Šulerju II je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 41.169 din za izdelavo priprave za montažo amortizerjev srednjega dela za manipulator DDS 8. Nadomestilo je bilo po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD SGV izplačano v višini 20 % poprečnega OD v ZR, ki znaša 41.169 din.

Služba za inovacije

NE ŠKODI, ČE VEMO

SPLOŠNO O VALJARSKIH PEČEH

GLOBINSKE PEČI ELPIT

So peči za ogrevanje ingotov pred valjanjem na blumingu. V valjarni se valja oz. ogreva dvoje vrst ingotov V 13 in V 20.

Temperature ogrevanja so 1100 do 1250°C, odvisno od kvalitete jekla. Vsaka peč ima pet celic, v vsako celico lahko zložimo po 6 ingotov. Vsaka celica se ogreva po svojem režimu. Peči so kurjene s plinom in mazutom. Želja in namen je, da bi vse peči kurili s plinom, ker je tako onesnaževanje zraka manjše.

KORAČNE PEČI ZA GREĐICE (OFFAG IN ALLINO)

S temi epčmi ogrevamo gređice za valjanje na srednji in lahki progi. Peči so kurjene s plinom, ogrevalna temperatura je od 1000 do 1250°C, odvisno od kvalitete jekla. Zaradi premajhnih kapacitet ter peči OFFAG je dodatno zgrajena peč ALLINO, ki je sodobnejša, vendar zahtevnejša.

KONTINUIRANE PEČI ZA TERMIČNO OBDELAVO (KONTI PEČ)

so osnovne peči za toplotno obdelavo valjanih profilov. Na njih je kontinuiran postopek zalaganja. Z ene strani se zalaga valjano jeklo, na drugi pa izhaja ustrezno toplotno obdelano. Izvajajo se lahko vse vrste toplotnih obdelav valjanih in kovanih profilov. Peči so dolge po 45 m, maksimalna temperatura je do 1050°C. Peči so kurjene s plinom, ena pa na elektriko.

PEČI Z IZVOZIM OGNJIŠČEM (KOMORNE PEČI)

so peči za toplotno obdelavo vseh vrst valjanih, kovanih in litih profilov, fazonskih odkovkov, valjev, trnov itd. V njih potekajo različne vrste toplotnih obdelav. Peči so sestavljene iz voza, na katerega se zлага material. Voz ga nato odpelje v peč, kjer se toplotno obdeluje.

Maksimalna delovna temperatura je okoli 900°C, dolžina peči je 10 oz. 5 m, kurjene so s plinom ter z elektriko.

Dušan Posedi, tozd Valjarna

NA SESTANKIH KRITIČNO

Na zadnjih sestankih delovnih skupin je bilo iznesenih precej težav, ki tarejo delavce v tozdu Pnev. stroji. Potožili so se nad iztrošenostjo strojev in naprav, neredom pri pretoku materiala, nadure so preveč kampanjske, drugič pa spet ni svojega dela in ga je treba iskati drugje. Delovna dokumentacija se pogosto izgubi, prav tako manjši obdelovanci, potem pa jih je treba poiskati, drugače je izmeček. Orodij ni mogoče dobiti pravočasno, serije pogosto prekinjamo, stroje in vpenjalne naprave popravljajo počasi, nereden je odvoz odpadkov. Pripombe na garderobe in sanitarije so pikre. Se in še bi lahko našteval. — Vsi ti problemi res obstajajo. Toda približno podobna problematika verjetno nastopa tudi v drugih tozdih. Bolj pomembno je, kako se stvari rešujejo.

Pričakovati je, da se bodo zadeve v tozdu Pnev. stroji uredile, saj nova prostorska ureditev vseskozi teče. Tudi to je res, da so najprej preuredili pisarne. — Z dvigalnimi napravami pa je hudo. Kako naj delavke in delavci v novih delovnih prostorih, kamor so že postavili stroje, dvigujejo težke vpenjalne naprave in obdelovance na stroj, predstavljajo polne zabojke, ko pa še ni usposobljen žerjav? Zadeve se je treba lotiti čimprej.

Zaposleni nadalje menijo, da ni le 40-urni tedenski delavnik kriv za trenutne težave v železarni. Takoj moramo začeti izboljševati stanje. Kljub na splošno slabemu stanju v našem gospodarstvu bi bilo nespodbudno in neprijetno ponovno preiti na stari, daljši delovni teden.

Jože Jesenek

VARČUJMO VSI

Opazam, da se z orodjem in stroji vedno bolj neodgovorno ravna. Zakaj je tako, se odgovorni ne sprašujejo preveč. Najraje pač zamižijo, če se kaj polomi. Stroji se pogosto preobremenjujejo, orodje se ne pazi, z njim se večkrat ravna nepravilno. Zato je vzdrževanje strojev, naprav in orodja težko. Odgovori za takšno ravnanje so vedno: velika norma. Menim, da bi naj delavce za vestno delo nagradili, malomarneže pa vsi opozarjali, mogoče tudi kdaj kaznovali. Če se dotaknem zaščite in potrošnega materiala; tu smo preveč potrošniški. Kante za smeti so vedno polne delovnih oblek in čevljev, čeprav je še veliko tega uporabnega. Tudi umazane rokavice niso za v koš. Vsak bi se moral sam zavediti, da ni nujno potrošiti vse, kar mu po pravilniku pripada. Če so veliki apetiti, so potem tudi veliki stroški.

Poskusimo varčevati in razmišljati, da je vse drago. Manj bomo trošili, višji bo naš osebni dohodek.

Za dobre malice naj nam denarja ne bo žal. Ozmimo se raje v kupe odpadnega materiala, količino polomljenega orodja in polne koše pisarniškega papirja. Se bomo potrudili, seveda, splača se, kajne?

To naj ne bo samo kritika, ampak tudi poziv k varčevanju.

Franc Brezovnik,
tozd Monter

Po Mežiški dolini

OBNOVA VHODA V LEŠKI RUDNIK

Ceprav je leški rudnik deloval le 119 let, je bil sredi 19. stoletja največji rudnik na Slovenskem. 1847. leta so v vseh slovenskih premogovnikih nakopali trikrat manj premoga kot na Lešah. Tako se začne zgodovinski prerez skozi delo rudnika, ki je zapisan v brošuri SREČNO, izdano ob 50-letnici prenehanja rudnika rjavega premoga na Lešah.

Že od 1984. leta, ko smo člani KUD Leše skupno s KS in DPO Leš pripravili spominsko srečanje, je živo prisotna misel, da bi ohranili spomin na obratovanje tega rudnika.

V letih, odkar rudnik ne deluje več, se je v kraju spremenilo toliko stvari, da le še nekateri objekti, imena krajev in kolikor toliko ohranjen vhod v rov Franciskus pri Kosu spominjajo na preteklost. Veseli smo, da so naše zamisli našle ugoden odmev. Velika zahvala gre profesorju Alojzu Krivogradu iz Delavskega muzeja na Ravnah, ki vodi tudi odbor za spomeniško varstvo pri kulturni skupnosti Ravne. Ta odbor je namreč obnovo vhoda v rov sprejel v svoj program. Pri krajevni skupnosti Leše smo ustanovili gradbeni odbor, ki se je že sestel in sprejel plan dela. Seveda

pa bi bilo vse to zastoj, če ne bi za akcijo uspeli pridobiti Zelezarne Ravne.

Morebiti bo kdo odmahnil z roko in pomislil, da so v zaostrenih gospodarskih pogojih vprašljiva sredstva, ki bodo potrebna za obnovo vhoda v rov. Takim povejmo naslednje: Korošci smo navadno hudo ponosni na svojo preteklost in zato je prav, da jo ohranimo. Danes še lahko rešimo vhod v rov, jutri bo to že nemogoče, saj se okolica rova vsak dan spreminja. Obstaja nevarnost, da se bo zrušila lepa napisna plošča nad vodom, na kateri je poleg imena še vklesana letnica 1849, to je letnica iz najbolj slavnih let obratovanja rudnika. Zamislili smo si, da bi obnovili pročelje vhoda v rov, pozidali oba že porušena oporna zidova in položili v notranjosti rova nekaj metrov tračnic. Vhod v rov so včasih zapirala vrata; tudi sedaj bi jih namestili z rešetkastim oknom, da bi bil mogoč pogled v rov. Tračnice bi se nadaljevale tudi nekaj metrov iz rova, tako kot so potekale nekoč. Ob cesti bi naredili nekaj prostora za parkiranje, kar je sedaj nemogoče, saj se dolina Leškega potoka tu zelo zoži. Za vse, ki jih bo pot zanesla do vhoda v rov, bi postavili večjo na-

pisno tablo, kjer bi v strnjeni obliki prikazali zgodovino rudnika.

Te dni na Lešah že teče akcija, da bi poiskali še vse ohranjene predmete, ki so jih uporabljali rudarji pri delu v rudniku in doma. Če bo akcija uspela, bi v tistih nekaj metrih ohranjenega rova razstavili te predmete in tako spremenili vhod v rov v muzej rudarstva na Lešah. Za takšno obliko se zavzemamo Zavod za spomeniško varstvo in krajanje naše krajevske skupnosti. Tako bi vhod v rov postal zanimivost ne samo za doma-

čine, ampak tudi za širšo okolico. Obiskovalce Delavskega muzeja bi lahko usmerjali tudi na Leše.

Danes potomci leških rudarjev delajo povsod v dolini, največ seveda v železarni, v kateri so se mnogi zaposlili že leta 1934—1935, ko je rudnik dokončno zaprl svoja vrata. Vsi bomo srečni in ponosni na železarno, kulturno skupnost in na vse, ki bodo nam in našim otrokom pomagali ohraniti spomin na tisti čas.

Rudi Mlinar

IZZIVI:

Naš življenjski prostor

• BIVANJE • PRIDOBIVANJE ZNANJA • DELO •

KAKO DOLGO BOMO NA RAVNAH SAMO GASILI V OSNOVNEM ŠOLSTVU

Jesení bosta obe ravenski osnovni šoli prešli na dvoizmenski pouk. — Kako je to mogoče v občini, ki je v koroški krajini najbolj razvita in ima pravega industrijskega velikana Zelezarno Ravne, ki zaposluje prek 6000 delavcev? Prek 90 odstotkov otrok, ki bodo na Ravnah prešli na dvoizmenski pouk, ima vsaj enega od staršev zaposlenega v

železarni, večina teh družin pa prebiva na Čečovju in Javorniku.

OŠ Prežihov Voranc je bila zgrajena za okoli 630 učencev. V šolskem letu 1986/1987 jo je obiskovalo 734 učencev oziroma povprečno 28 učencev v enem oddelku.

OŠ Koroški jeklarji je bila zasnovana za 660 otrok, glede na osnovno število prebivalcev soseske Javornik 4000. V preteklem šolskem letu jo je obiskovalo 825 učencev; ob tem prebivalcev Javornika še ni 4000 (maj 1986). Od tega je 80 učencev obiskovalo šolo v Kottljah (1.—4. razredi), 100 se jih je od tam vozilo (5.—8. razredi). Če v preteklih letih ne bi spremenili šolskega okoliša, prešolali cel razred otrok, itd., bi bilo učencev na šoli že 900. V 6 oddelkih prekoračujejo dovoljeno število učencev 32, v petih jih imajo 32.

Kako to, da npr. OŠ Koroški jeklarji ni dovolj velika za sosesko Javornik s 3217 prebivalci? Odgovor nam da indeks staranja. (Dobimo ga, če izračunamo razmerje med deležem mladih do 14 let in deležem starejših od 65 let). Ta indeks ima za občino Ravne vrednost 33,5. Mladostno prebivalstvo je tisto, kjer ta vrednost ni višja od 25. Za Javornik znaša indeks staranja 8. — To je tudi odgovor, zakaj je javorniška šola premajhna.

V tej soseski je prebivalstvo zelo mlado. Prebivalcev do 14 let (torej predšolskih in šolskih) je kar 31,4 odst., oziroma kar 25 odstotkov je šoloobveznih (804 otrok). Odraslih (delovno sposobnih) od 25—64 let je 52,6 odstotkov in le 2,4 odstotka je starejših od 65 let.

Načrtovalci soseske torej niso dovolj upoštevali starostne strukture bodočih prebivalcev. Načrtovanje Javornika je bilo rezultat potreb Zelezarne Ravne po stanovanjih za svoje delavce. Ti spadajo med delovno sposobno prebivalstvo — to pa ima bolj ali manj male otroke — tudi šoloobvezne, mar ne?

Kakorkoli že, problem osnovnega šolstva na Ravnah je sedaj

BREZ PRIVILEGIJEV

Na žalost nas, ki smo do zdaj delali in malicali kar pod isto streho, da ni bilo treba nikdar oblačiti plašča, sezuvati copat ali iskati dežnika, so od 25. junija ukinjene vse majhne razdeljevalnice hrane v železarni. Niso bile ne ekonomične ne higiensko ustrezne, že ves čas določene kot samočasne.

Namesto njih imamo tretjo veliko jedilnico v novi zgradbi Pnevmatičnih strojev. Na okoli 350 sedežih v njej se bo v dveh urah zvrstilo okrog 850 delavcev. Urejena je približno tako, kot stari centralni, v katerih dopoldne pomalica okoli 2830 ljudi.

Blizu nove jedilnice je tudi bife, odprt ves dan.

H. M.

tu in treba ga bo rešiti. Razmišljanj o možni rešitvi je bilo več: — podaljšek — prizidek k OŠ Prežihov Voranc — tretja OŠ na Ravnah v prostorih sedanje srednje šole (na gradu) — izgradnja nove šole na Brdrihah itd.

Dolgoročni plan občine Ravne na Koroškem:

»Osnovno šolo je treba zgraditi na Ravnah na Koroškem, obstoječe na Ravnah (Prežihov Voranc), Prevaljah in Mežici pa razširiti.«

Navedena »rešitev« je v planu zapisana kot nujna.

In kako smo se odločili? Kot običajno (ali pa vsaj prevečkrat) — po liniji najmanjšega napora: »gasimo požar« v osnovnem šolstvu s kratkoročnimi ukrepi, s katerimi še bolj rušimo kvaliteto pouka (ukinitve COŠ, prehod na dvoizmenski pouk, številne zahteve po odobritvi večjega števila otrok v razredu, kot je dovoljeno itd.)

Ugotovitve strokovnjakov: »šole — velikanke« nikakor niso več zaželeno, predvsem zaradi kvalitete pouka: v razredih, kjer je število učencev okrog 20, so veliko večje možnosti individualnega dela učiteljev z učenci. V manjših ustanovah so tudi pristnejši medčloveški odnosi med učenci in med učenci in učitelji. Sprejemljiva je osnovna šola z do 600 učenci.

Potreba po šoli bo še večja, ko se bo v novo zgrajene bloke na Javorniku (predvidoma že letos) vselilo 100—110 družin. S planirano izgradnjo t.i. »Javornik II« se bo na to območje priselilo še okrog 1000 prebivalcev. Predvidena je tudi individualna gradnja v bližnji okolici mesta. To kaže, da je priseljevanje na Ravnah še močno.

Pa ne misliti, da kateri od zaidalnih načrtov (npr. Javornik II) vključuje tudi šolo, čeprav število novih prebivalcev mesta Ravne in sedanje stanje v osnovnem šolstvu (navsezadnje pa tudi dolgoročni plan občine) to zahteva.

Tak način reševanja stanovanjskih potreb na Ravnah (z ne vključevanjem ostalih elementov kvalitete bivanja — npr. šole) je, milo rečeno, neprimeren.

Res je, velike so stiske ljudi, ki pričakujejo stanovanje. Kakšne pa so stiske otrok, ki jim urejeno stanovanje le ne pomeni vse-

ga, in ki se izgublajo v množici otrok na šolskih hodnikih, ki med parkirano pločevino iščejo svoj prostor za igro, in katere pridni urejevalci okolice blokov podijo z zelenih površin — na asfalt?

Kje se pri taki »kvaliteti bivanja« torej odraža moč in razvitost občine Ravne, ki se primerja z desetimi najbolj razvitimi občinami v Sloveniji?

Seveda, »pozabili« smo na finančni vidik tega problema!

Priznamo, da je 3. osnovna šola na Ravnah potrebna, ampak — kdo jo bo zgradil? Ali bomo čakali na samoprispevek? Je to edini možni način financiranja izgradnje ustanove (šole), ki jo uvrščamo med »nujno potrebno družbeno infrastrukturo« ali so za to še druge oblike in viri?

Po veljavnih normativih (32 učencev, 1,6 m²/učenca) je velikost enega razreda okoli 51 m².

Cena m² stanovanjske površine (cene za šolo nismo mogli dobiti, je pa višja od navedene) je okoli 620.000 din.

Z 1 razred potrebujemo (trenutno) torej več kot 31,620.000 dinarjev.

Na osnovi SaS se v občini zbirajo sredstva (3% o ostanka dohodka) za izgradnjo objektov družbenega standarda.

Govorimo o tem, da naš razvoj temelji na povečanem znanju. Kje bodo naši otroci dobili to znanje, se navadili na sodelovanje, ustvarjalnost — v prenatrpanih šolah, brez modernih učno-vzgojnih pripomočkov in v srednji šoli — »velikanki«, na dveh lokacijah, kjer prevladujejo usmeritve do IV. zahtevnostne stopnje?

Ali hočemo rešiti ta problem, ali pa bomo še naprej iskali vzroke, zaradi katerih tega »ne moremo«?

Se bo komu med vami zdelo potrebno in vredno predlagati kaj v zvezi z izgradnjo nove šole na Ravnah, ali bomo še naprej delali po že ponarodelem reku:

»Na to naj mislijo drugi, plačani za to« — otroci so pa naši!

Marija Praznik

Uporabljene informacije o normativih, cenah (šole, SGP Kograd). Ostali viri: Dolgoročni plan občine Ravne na Koroškem za obdobje 1985—2000 in Urbanizem — ideje in praksa — soseska Javornik (ECM, Inštitut Ravne, 1986).

FRIZURA MOJE MAME

Ta »frizura moje mame« je z razstave Od jeseni do poletja, ki so jo vrtci ravenske občine pripravili ob koncu šolskega leta. Razstava je bila na ogled v začetku junija v Likovnem salonu.

Vsak dan v tednu razstave pa se je pred salonom ali v parku predstavil kakšen vrtec, s programom, ki je pregledno pokazal vse dejavnosti naših vzgojno-varstvenih enot; letos s posebnim poudarkom na sodelovanju vrtecev in staršev z geslom Starši, soustvarjalci vzgojnega programa. Tako so otroci med letom šli na obisk k enemu izmed staršev čebelarju, zdravniku, mizarju, frizerju. Kar so videli, so nato naredili, narisali in predstavili.

Vzgojitelji naših otrok so ocenili celotno prireditev kot uspešno, saj je bila dobro obiskana. Samo

prvi in zadnji dan je veselje pokvarilo slabo vreme. Takrat smo bili z otroki vred razočarani tudi starši, saj nismo imeli biti na koga ponosni. Škoda, da ni bilo kaj predvidenega tudi za pod streho.

H. M.

Pogovarjali smo se tudi o zdravi prehrani. Hrana gradi naše telo. Moč nam dajo kruh, polenta, riž, krompir, testenine in sladkor. Tej hrani pravimo ogljikovi hidrati. Olje, mast in maslo so maščobe. Hrana, potrebna za rast, je: meso, ribe, mesni izdelki, jajca, sir, jogurt, skuta in mleko. Tej hrani pravimo beljakovine. V sadju in zelenjavi so vitamini.

Pri teh učnih urah sem se veliko naučila. Navodil se bom držala.

Matjaž JEVŠNIKAR je pisal o pomenu športa

Šport je zelo koristen za zdravje, še posebno plavanje. S plavanjem se ukvarjam že dve leti. Razgiba nam celo telo, posebno koristno je za hrbtnico.

Otroci moramo zelo paziti na hrbtnico, ker smo še mladi in si jo lahko hitro pokvarimo, posledice pa nismo vse življenje. Hrbtenico si lahko okvarimo tudi z nepravilnim sedenjem ali z neprimerno držo pri hoji.

Tudi drugi učenci so napisali lepe spise. Da pa ne bomo predolgi, objavljamo le izvlečke:

— Vsak večer se moramo umiti s toplo vodo in milom. Zjutraj se do pasu osvežimo s hladno vodo.

PRIMOŽ

— Vsak teden se okopamo in porožemo nohte!

INES

— Vsak dan menjamo spodnje perilo in nogavice!

VASJA

— Da si ohranimo zobe zdrave, si jih čistimo trikrat na dan. Vsak dan polžemo fluorovo tabletko, enkrat mesečno si zobe premažemo z želejem.

IVAN

— Jesti moramo veliko sadja in zelenjave ter mleka in mlečnih izdelkov.

MIRO

— Otroci moramo imeti pet obrokov na dan. Najpomembnejši je zajtrk.

INES

— Pred jedjo dobro operemo sadje in zelenjavo.

IVAN

— Z modelčki sem sestavil zdravo malico: jogurt, črn kruh in jabolko.

MATEJ

— Medicinska sestra nas je naučila veliko novih razgibalnih vaj. Odslej jih vsak večer ponavljam.

JANJA

— Ure zdravstvene vzgoje so mi zelo všeč, ker smo tudi telovadili.

LOVRO

— Spati moramo na trdem ležišču. To je dobro za hrbtnico.

DAVID

— Zbolimo takrat, če spimo skupaj z bolnim, če se brišemo v isto brisačo kot starši, če kihamo in kašljamo drug v drugega ali če se stikamo z glavami.

KSENIJA

— Zbolimo tudi preko umazanih rok.

BARBARA

— Obleke si nikoli ne izposojamo, ker lahko zbolimo.

VALTER

— Kadar kašljamo, se obrnemo v stran ali pa damo pred usta roko.

JAROS

— Če dobimo zvečer vročino, nam ni treba hoditi k dežurnemu zdravniku. Počakamo do jutra in obiščemo svojega šolskega zdravnika.

GORAN

— Zdravila jemo po zdravnikovih navodilih. Pojesti jih moramo do konca, da se bolezen ne ponovi.

JOLANDA

Z otroki smo se pogovarjali tudi o pomenu sistematskih pregledov v šolskem obdobju.

Učenka SAŠA CIFER se ga spominja takole:

Nekega dne nam je tovarišica povedala, da gremo na sistematski pregled. Najprej smo se morali sleči do spodnjih hlač. Nato so nas stekali in zmerili ter ugotovili, kako vidimo in slišimo. V zdravniški ordinaciji nam je zdravnica pregledala stopala in zmerila krvni pritisk. V laboratoriju so nam vzeli kri in vodo.

Za zaključek so zapisali:

— Od medicinske sestre smo se veliko naučili. Zelim si še veliko takšnih razgovorov.

ANDREJA

— Uri zdravstvene vzgoje sta mi hitro minili. Zelim si jih še več...

BOŠTJAN

— Ure zdravstvene vzgoje so mi bile všeč, ker smo veliko zvedeli.

MATEJ

Referat za zdr. vzgojo

Z DRAVJE

URE ZDRAVSTVENE VZGOJE MED TRETJEŠOLCI

Delavci Koroškega zdravstvenega doma izvajamo zdravstveno vzgojno dejavnost tudi po osnovnih šolah. Učenci 3. razredov so letos poslušali temo o zdravem načinu življenja. Po urah zdravstvene vzgoje so pisali spise. Priluhimo jim.

Petra SKITEK je zapisala:

Danes je prišla v naš razred medicinska sestra iz zdravstvenega doma, ki nam je pripovedovala o osebni higieni. Povedala nam je, da si moramo umiti roke pred jedjo, po uporabi stranišča in po vsakem umazanem delu. Roke si umivamo zato, da ne

dobimo nalezljivih bolezni. Umivamo si tudi obraz, zobe, uhlje, vrat, noge in spolovila. Enkrat tedensko se okopamo in umijemo lase. Za umivanje potrebujemo: zobno krtačko in pasto, lonček, milo, brisači in šampon za lase. Za osebno higieno skrbimo tudi tako, da redno menjavamo spodnje perilo. Po potrebi se tudi počesemo.

Vsako jutro moramo telovaditi na svežem zraku. Za nas je pomembna tudi ravna drža. Tretješolci ne smemo nositi torbic na eni rami, ker se nam lahko skrivi hrbtnica.

KULTURA

KAKŠNE SO NAŠE BRALNE NAVADE

Z anketo o bralnih navadah v Železarni Ravne, izvedeno marca, obdelano pa aprila letos, smo uresničili eno izmed postavk programa kulturnega življenja delavcev v letu 1987. Anketo je kot pripravniško nalogo s pomočjo teama za kulturo, kulturnih animatorjev in statistikov v železarni izvedla Katjuša Vešligaj. Hkrati je bila to ustvarjalna naloga referata za kulturo.

Naključni vzorec je zajel 308 ljudi, od tega 14,3% z nedokončano osnovno šolo, 14,9% z osnovno šolo, 7,1% z dveletno poklicno, 31,8% s triletno, 23,7% s srednjo, 3,2% z višjo in 3,6% z visoko šolo. 4,2% zajetih delavcev je bilo starih manj kot 20 let, 16,9% od 20 do 25 let, 14% od 25 do 30, 20,1% od 30 do 35, 13,0% od 35 do 40, 23,4% od 40 do 50 let in 7,8% nad 50 let. Manj kot 5 let dela v železarni 24,4% anketirancev, 10 let 18,5% in več kot 10 let 56,8% anketirancev. V vzorcu je bilo 75,6% moških in 23,7% žensk. Z Raven je bilo zajetih 54,2% vprašanih, s Prevalj in iz Kotelj 19,2%, iz Mežice in Črne 4,5%, Dravograda 10,7%, Slovenj Gradca, 9,1% in Radelj 2,3% vprašanih.

Z vprašalnikom so bila anketirancem zastavljena naslednja vprašanja: čemu berete; koliko knjig ste prebrali v zadnjem letu; na kakšen način najpogosteje pridete do knjige; ali kupujete knjige, ponujene v razdeljevalnicah hrane; ali ste član Prešer-

nove družbe in s tem naročnik redne letne zbirke; ali bi pogosteje segali po knjigi, če vam bi jo približali z oddelkom splošnoizobraževalne knjižnice v železarni; ali vam je s sedanjo knjižnično mrežo knjiga z lahkoto dostopna; katera literarna zvrst vas najbolj privlači; ali ste se o prebranih delih pripravljali pogovarjati v skupini in ali ste pripravljali brati za bralno značko.

Na vprašanje, čemu berete, je 51,6% anketiranih odgovorilo, da bere za zabavo, 26,3% za zadovoljevanje intelektualnih in kulturnih potreb, 19,5% za izobraževanje. Iz tega je razvidno, da polovica anketiranih bere za zabavo, v svojem prostem času doma. Skoraj tretjina anketiranih sega tudi po zahtevnejši literaturi, manjše število pa ob drugi literaturi uporablja tudi strokovno.

Na vprašanje, koliko knjig ste prebrali v zadnjem letu, je kar 48,4% anketiranih odgovorilo, da prebere na leto več kot tri knjige, 39,6% prebere vsaj 1 ali 2 knjigi, 11,7% pa ne prebere niti ene knjige. Iz tega se da sklepati, da so bralne navade med delavci v železarni izredno dobre. To dokazuje tudi zelo majhen odstotek tistih, ki ne berejo.

Na vprašanje, na kakšen način najpogosteje pridete do knjige, je 27,6% anketiranih odgovorilo, da v knjižnici, kar 42,9% jih knjige kupuje, 23,4% anketiranih pa si knjige izposoja od prijateljev. Iz tega je razvid-

no, da skoraj polovica bralcev kljub visokim cenam knjige še zmeraj kupuje in da si glede na veliko razvejeno knjižnično mrežo še zmeraj premalo izposojamo knjige v knjižnici.

Na vprašanje, ali kupujete knjige, ponujene v naših razdeljevalnicah hrane (obročno odplačevanje), je 79,2% anketiranih odgovorilo, da ne, le 19,5% pa jih je odgovorilo pozitivno. Iz tega lahko sklepamo — glede na prejšnja vprašanja, na katerega je polovica anketiranih odgovorila, da knjige kljub vsemu kupuje, da bo treba storiti več za boljšo ponudbo.

Na vprašanje, ali ste član Prešernove družbe in s tem naročnik njene letne zbirke, je 9,4% anketiranih odgovorilo z da, kar 90,3% pa negativno. Iz tega je razvidno, da akcija zbiranja novih članov Prešernove družbe, ki je bila letos zastavljena prvič, med delavci še ni dosegla pravega učinka oz. namena. To pa pomeni, da bo treba z akcijo nadaljevati in omogočiti delavcem, da bodo pod ugodnimi pogoji prišli do kvalitetne slovenske knjige.

Na vprašanje, ali bi pogosteje segali po knjigi, če bi vam jo približali z oddelkom splošnoizobraževalne knjižnice v železarni, je približno polovica delavcev (49,4%) menila, da bi bila takšna knjižnica potrebna, 49% anketirancev pa se je opredelilo, da kljub oddelku knjižnice v železarni po knjigi ne bi segali intenzivneje.

Na vprašanje, ali vam je s sedanjo knjižnično mrežo knjiga z lahkoto dostopna, je 77,9% delavcev odgovorilo z da in le 20% z ne. Iz tega je razvidno, da je možnost izposoje knjig velika. To nam dokazuje tudi veliko število bralcev med delavci v Železarni Ravne.

Na vprašanje, katera literarna zvrst vas najbolj privlači, so sledili naslednji odgovori:

- prozna dela starejše slovenske književnosti 4,2%
- zgodovinski romani, romani z vojno tematiko in tematiko NOB 27,4%

- prozna dela o našem sodobnem življenju 3%
- znanstvena fantastika in kriminalke 14,7%
- življenjepisi velikih mož in spomini 9,6%
- pustolovski in ljubezenski romani 23,1%
- dramska dela 3,6%
- poezija 1,1%
- potopisi in poljudnoznanstvena dela 12,6%

Največ anketiranih najraje sega po zgodovinskih romanah in romanah z vojno tematiko, sledijo jim tisti, ki najraje segajo po pustolovskih in ljubezenskih romanah, v najmanjšem številu pa je zastopana poezija. Anketirani posegajo predvsem po manj zahtevnih zvrsteh, kar se ujema tudi z ugotovitvijo v anketi, da veliko anketirancev bere v svojem prostem času predvsem za zabavo.

Na vprašanje, ali ste se pripravljali o prebranih delih pogovarjati v skupini (okrogle mize), je 30,8% delavcev odgovorilo, da si to želijo, 67,5% pa, da jim ta oblika ne ustreza in se vanjo ne želijo vključevati.

Na vprašanje, ali ste pripravljali brati za bralno značko, je 16,6% anketiranih odgovorilo pozitivno, kar 82,2% pa, da jim taka oblika ne ustreza. Zato bo treba v prihodnje razmisliti o prikladnejši in bolj zanimivi obliki dela z bralci.

Anketiranim smo dali možnost, da lastne pobude, pripombe in mnenja pripišejo, ker smo se zavedali, da s 15 vprašanji nismo temeljito zajeli vseh segmentov v kulturni dejavnosti. Iz dopisanega se da razbrati predvsem naslednje:

— veliko anketiranih meni, da je v naših knjižnicah premalo strokovne literature, da je zastarela in da je predvsem v tujih jezikih

— delavci ne želijo prebrati predpisanih ali sugeriranih zvrsti knjig, ampak želijo brati po lastni izbiri

— oblike obročnega odplačevanja knjig so dobrodošle in ustrezne, nadaljevati jih je treba v prihodnje.

(Vir: obdelana anketa)

NASMEH MLADOSTI ZA STARE DNI

V madinski organizaciji tozda SGV je nekaj zagnancev, ki se ne zadovoljujejo samo s sestanki in pisanjem zapisnikov, ampak hočejo narediti še kaj več. Za letošnji dan mladosti, 22. maja, so pripravili prireditve, ki je široko odmevala med Ravenčani. Organizirali so pravcato revijo domače zabavne glasbe. Nastopilo je devet ansamblov iz Meziške, Mislinjske in Dravske doline — Generacija, Volmajer, Sibov-

niki, kvintet Pod lipo, Ravenski kovinarji, Koroški jeklarji, Koroški trio, trio Čekon ter ansambel Vlada Bukovca — ob njem pa še ljudska besedna ustvarjalca Mici Kotnik in humorist ansambla Volmajer.

Vsi nastopajoči so se odrekli honorarju in tako so lahko organizatorji (ob pomoči oddelka za propagando Železarne Ravne in sindikata tozda SGV, ki sta krila stroške) celoten izkupiček — nad 300 prodanih vstopnic izročili stanovalcem Doma starostnikov v Črnečah.

Vodstvo mladine v SGV zagotavlja, da bo dobrodelno prireditev za starostnike organiziralo tudi prihodnje leto. Zaradi velikega zanimanja občinstva pa bodo morali zanjo poiskati večjo dvorano.

M. P.

KULTURNA KRONIKA

1. maja je bilo na Ivarčkem srečanje železarjev in občanov ob prazniku dela. V kulturnem sporedu so sodelovali ravenški pihalni orkester, harmonikarji in folklorna skupina KUD Prežihov Voranc.

V maju in juniju je bilo več kulturnih prireditev sozda Slovenske železarne. Od 18. do 23. maja je bila v Ljubljani izobraževalna likovna kolonija. Iz Železarne Ravne sta se je udeležila Ivan Večko, SGV, in Jure Bricman, PII. 30. maja so peli pevski zbori Slovenskih železarov v cerkvi na Blejskem otoku. Za Železarno Ravne sta nastopila Vres in oktet TRO. 13. junija so se na Ravnah srečali pihalni orkestri sozda. Sodelovali so orkestri iz Lesc, Štor, z Jesenic in Raven.

14. maja je bila v športni dvorani zabavno-glasbena oddaja Srečanje na Ravnah v organizaciji Radive Ljubljana in Sarajeva ter Železarne Ravne.

22. maja je mladina SGV organizirala v Titovem domu dobrodelni koncert za starostnike v Črnečah. Nastopili so domači ansambli treh koroških dolin in Mici Kotnikova.

Od 28. maja do 16. junija je v Vodnikovi domačiji v Ljubljani razstavljal Franc Boštjan svoja novejša slikarska dela v olju in pastelu.

8. junija je bila na upravi železarne slavnostna predstavitev pesniških zbirk delavcev Ratomira Ilića Pijani oktober in Đorđa Radovića Moja senca.

23. junija je imel Pihalni orkester ravenških železarjev na Trgu svobode na Ravnah zaključni koncert sezone.

Med drugimi prireditvami v občini v tem času je bil z Železarno Ravne povezan 4. mednarodni festival industrijskega, obrtnega in etnološkega amaterskega filma. Organiziral ga je Koroški kino klub Prevalje. 23. maja. Film Stara kovačnica domačih avtorjev Rudija Čretnika in Cirila Ruparja je prejel bronasto plaketo in posebno nagrado DIT Ravne za najboljši industrijski film.

Od 1. do 6. junija so bile v ravenškem Likovnem salonu in okolici gradu prireditve, na katerih so gojenci vrtecev iz vse Meziške doline predstavili svojo ustvarjalnost v sodelovanju s starši.

M. P.

REKREACIJA IN ŠPORT

LETNE ŠPORTNE IGRE SLOVENSKIH ŽELEZARJEV

Letošnje prvenstvo sveda slovenske železarne v letnih športnih igrah je 20. junija vzorno pripravil kolektiv Verige iz Lesc. Prek 300 železarjev se je pomerilo v malem nogometu, odbojki, kegljanju, streljanju, balinanju in šahu. Športniki iz ravenške železarne so se najbolj izkazali v kegljanju, odbojki, pa tudi pri nogometu. Pri kegljanju sta tako moška kot ženska ekipa osvojili prvo mesto, odbojkarji so v finalu premagali Jeseničane z 2 : 0 in tudi zasedli prvo mesto, le odbojkarice so morale priznati premoč Jeseničank, ki so jih v finalni igri premagale z 2 : 1. V nogometu so zmagali Štorčani, ekipa železarne Ravne pa je bila tretja, po zmagah nad Verigo iz Lesc s 3 : 2 in Jeseničani 8 : 2, poraz pa so doživeli proti ekipi iz Štor s 3 : 2. V kegljanju posamezno so se tekmovalci in tekmovalke z Raven uvrstili takole: moški — 1. Ivo Mlakar 422 kegljev, 3. Ferdo Paradiž 400, 8. Albin Kapel 389 in 11. Ivan Borovnik 379. Ženske — 3. Majda Voler 182, 4. Ivanka Sabljar 182, 5. Silva Cigler 176 in 6. Erika Lesnik 174 kegljev. Ravenčani so nastopili še v streljanju, kjer so bili ekipno peti, med posamezniki pa se je najbolje uvrstil Branko Kajnih na 7. mesto. V balinanju in v šahu železarji s Koroške niso imeli ekipe.

NOGOMET

Prvenstvo v območni slovenski ligi — vzhod za sezono 1986/87 je bilo sklenjeno sredi junija. V zadnjih dveh tekmah so bili nogometaši Fužinarja uspešni, v Pekrah so igrali neodločeno 2 : 2, doma pa premagali Ojstrico s 3 : 0. Tako so si Ravenčani dokončno zagotovili obstanek v tej ligi in osvojili 10. mesto. Od ostalih koroških klubov je najbolje uvrščen slovenjegraški Partizan na 5. mesto, Ojstrica iz Dravograda je 8., novi prvak pa je Steklar iz Rogaske Slatine.

Mladinci Fužinarja, ki so v sezoni 1986/87 nastopali v enotni republiški ligi, so osvojili zadnje mesto in iz lige izpadli. V spomladanskem delu prvenstva so le enkrat zmagali in igrali dvakrat neodločeno, posebej pa so popustili ob koncu, ko so doživeli kar pet visokih porazov. V zadnjih dveh kolih jih je doma premagal Koper s 6 : 1 in v Ljubljani Integral/Olimpija s 5 : 1. Tekmovalna komisija je tudi registrirala neodigrano srečanje 15. kola med Ilirijo in Fužinarjem z rezultatom 3 : 0 b. b. v korist Ljubljčanov.

NAMIZNI TENIS

S prvenstvom so pri kraju tudi namiznoteniški igralci Fužinarja, ki so v medrepubliški ligi — zahod osvojili zelo dobro 6. mesto med 10. ekipami. Ravenčani so v zadnjih dveh nastopih doživeli dva poraza, v Veliki Gorici z Radnikom 1 : 8 in v Zagrebu z Industrogradnjo 4 : 5. Edino zmago je proti Radniku priigral Darko Jamšek, ki je dobil tudi tri igre v dvoboju z Zagrebčani, enkrat pa je zmagal Emil Sirovina. Poraza z obema ekipama, ki sta v prvenstvu tudi bolje uvrščena od Fužinarja, sta bila sicer pričakovana, toda treba je reči, da so Ravenčani nastopili to-

krat oslabljeni. V ekipi je manjkal Samo Bezjak, nadomestil pa ga je mladi, še neizkušeni Godec. Naslov prvaka je v tej ligi pripadel igralcem Maribora, ki se po letu dni znova vračajo v I. zvezno ligo.

KEGLJANJE

S 4. kolom se je na kegljišču na Ravnah končalo prvenstvo koroške regije za posameznike. Vrstni red — moški: 1. Mlakar 3525 kegljev, 2. T. Golob (oba Fužinar) 3517, 3. Strašek (Slovenj Gradec) 3428, 4. Paradiž 3412, 5. Kapel (oba Fužinar) 3382, itd. Ženske: Ermenc (Slovenj Gradec) 1617 kegljev, 2. Gostenčnik 1609, 3. Lesnik (obe Fužinar) 1602, itd. Med mladinci je 1. mesto osvojil Danilo Vovk (Fužinar) s 2396 keglji.

Rekreacijsko kegljanje se je po izgradnji 8-steznega kegljišča v Domu telesne kulture na Ravnah močno razmahnilo. O tem zgovorno priča tudi podatek, da je v medobčinskih ligah nastopilo okoli 200 kegljačev in kegljavk, ki so imeli po osem nastopov. V juniju je bilo prvenstvo v vseh ligah končano. V moški A medobčinski ligi je nastopilo 10 ekip, zmagala pa je ekipa DS SIS Ravne pred Stroj in deli I., TRO in SGV iz Železarne Ravne, na 5. mesto pa so se uvrstili kegljači Društva upokojencev Ravne I. V moški B ligi je tekmovalo 12 šestčlanskih ekip, najboljši pa so bili kegljači druge ekipe Stroj in delov pred Energijo in Jeklolivarno (vsi železarne). Prvovrščeni ekipi bosta v prihodnji sezoni nastopali v A ligi. Med osmimi ženskimi ekipami so zmagale kegljavke Skupščine občine Ravne pred Kontrolo kakovosti iz železarne ter Rud-

nikom Mežica. Najboljši posamezniki so bili: v A ligi — Miha Lesnik, Rajko Podojsteršek in Jože Golob, v B ligi — Ivo Mlakar, Franc Sedelšak in Jože Lasnik, med ženskami pa Erika Lesnik, Cvetka Harnold in Silva Cigler med registriranimi ter Franja Gašper in Silva Šteharinik med neregistriranimi tekmovalkami.

ATLETIKA

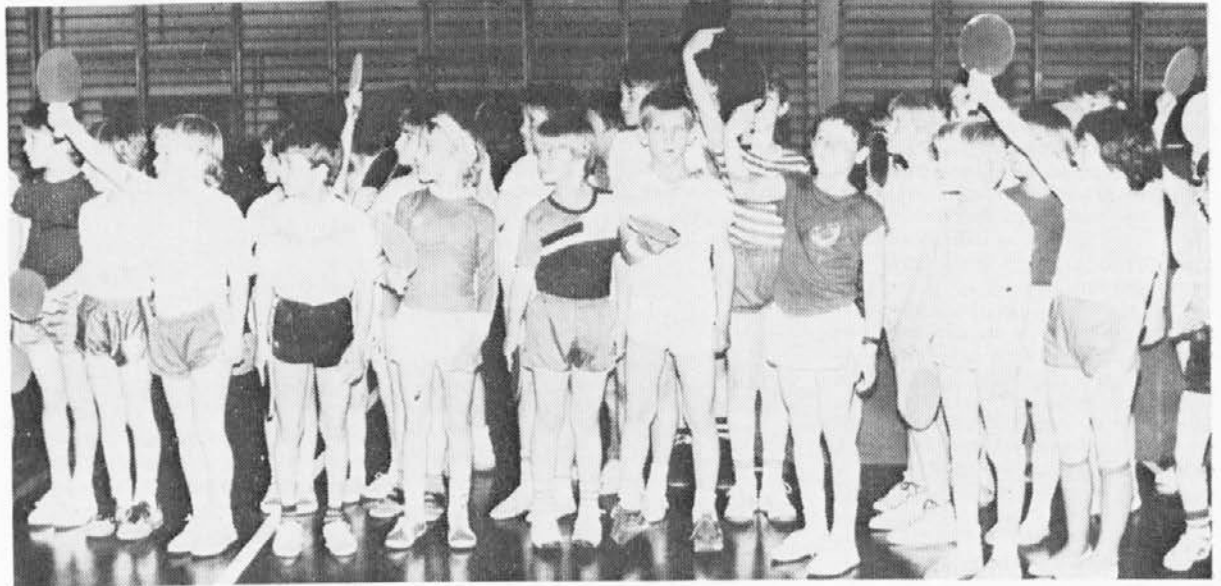
Na državnem prvenstvu v maratonu, ki je bilo 6. junija v Novem Sadu, sta nastopila tudi atleta KAK Tomaž Robač in Vehbi Tahiri. Robač je tekel odlično in z rezultatom 2:25,43, kar je njegov najboljši čas doslej, osvojil 4. mesto. Na solidno 10. mesto se je uvrstil Tahiri, državni prvak pa je postal Ašković iz Vojvodine (Novi Sad).

Darja Lihteneger, odlična atletinja iz Prevalj, je znova potrdila svoje sposobnosti. Na atletskem pokalu Jugoslavije v Sarajevu je zmagala v skoku v višino, potem ko je preskočila 182 cm in uspela premagati znane tekmovalke iz reprezentance, kot Teminovo (Velež), Petkovičevu (Split) in Maleševu (Vojvodina).

SMUČARSKI SKOKI

Na tradicionalni reviji smučarskih skokov »Mostec '87« v Ljubljani se je 20. in 21. junija na plastičnih skakalnicah pomerilo kar prek 300 tekmovalcev, med njimi tudi 10 skakalcev naraščajnikov iz Fužinarja. Ravenčani so se uvrstili na naslednja mesta: pionirji C — 2. Aleš Stočko, 7. Izток Verdinec, 10. Jure Krajnc in 13. Damjan Voda, pionirji B — 1. Andrej Zagernik, 7. Aljoša Krivograd in 10. Ivo Polanc, pionirji A — 20.

ZA ČVRST FUŽINARJEV PODMLADEK

V namiznoteniški sekciji Športnega društva Fužinar so se prvič poskusili s šolo za najmlajše. Gre za posebno obliko dela z otroki, ki pokažejo veselje do neke športne panoge. Njen končni cilj pa je seveda izbrati talentirane, ki potem postanejo stebri sekcij.

Kot je povedal trener Robert Jamšek, se je prva tovrstna šola zelo obnesla in kmalu bo ŠD Fužinar bogatejša za nekaj aktivnih športnikov. Do 15 let jih zdaj imajo vseh skupaj 310, največ pri nogometu (70), smučanju (55) in plavanju (50), sledijo pa rokomet (30), skoki in namizni tenis (po 25), odbojka in smučarski teki (po 15) ter šah (10). Od skupnega števila vseh članov ŠD Fužinar, ki je 700, je to lepa in zadovoljiva številka, zanesljivo le rezultat že tudi do zdaj skrbnega načrtnega dela za podmladek.

H. M.

Boštjan Videršnik (84 tekmovalcev), starejši pionirji — 7. Erih Pečnik, 17. Kristijan Švab in mlajši mladinci — 8. Erih Pečnik.

Ivo Mlakar

ŠAH

Igralci SK Fužinar nadaljujejo prvenstvo za pokal kluba. 8. junija so odigrali 11. hitropotezni turnir, ki se ga je udeležilo 14 šahistov. Prvi je bil Danilo Peruš z 12 točkami pred Zdravkom Burjakom z 11, Andrejem Erjavcem 8, Marjanom Uršičem 8 in Alojzom Salamunom, ki je zbral 7,5 točk.

Naslednji hitropotezni turnir je bil 22. junija. Zbralo se je 13 igralcev in po končanih bojih je bil vrstni red naslednji: 1. Zdravko Burjak 11, 2. Andrej Erjavc 10, 3. Marko Vrečič 9,5, 4. Franc Rotovnik 8,5, 5. Branko Gašper 6 itn.

M. V.

KARATE

23. 4. 1987 so uspešno opravili izpite za šolske pasove naslednji naši člani:

2. kyu, plavi pas — Dominika Kos in Vlado Nikolov,

3. kyu, zeleni pas: Urška Obretan, Slobodanka Gavrić, Igor Vušnik, Robert Kovačič.

26. 4. je KK Kranj priredil prvenstvo SRS za kadete, kadetinje in mladince v katah posamezno, ekipno in v bojih absolutne kategorije. Nastopilo je 52 karateistov.

Naš član D. Obretan je bil v katah diskvalificiran zaradi napake, v bojih je bil poražen. Dominika Kos je v katah posamezno osvojila srebrno medaljo in se uvrstila na državno prvenstvo. To je bilo 16. 5. v Zemunu. Tam je bila 17.

15. 5. je KK Ravne priredil regijsko prvenstvo za pionirje. Prvenstva se je udeležilo 33 pionirjev. Rezultati naših: ml. pionirji: Igor Vušnik 4., ml. pionirke: Urška Obretan 2., st.

SLAVKO ŠUMAH

Zapustil nas je sodelavec, nenadoma in nepričakovano, po človeških merilih premlad za slovo od nas in vsakokrat ob takem dogodku obstanemo v nemi žalosti in brez odgovora. Vse, kar lahko storimo, je, da se pokojnemu zahvalimo za njegov delež v našem skupnem življenju.

Komaj pol stoletja je prehodil svojo pot naš sodelavec Slavko Šumah, od obrtne šole prek Kovačnice, kamor je stopil pred 29

leti, ji bil zvest 14 let, nato pa odšel na tuje ter se ponovno vrnil čez sedem let k nam v naš tozd. Delil je z nami vse dobro in hudo do prerane smrti le nekaj let pred upokojitvijo.

Poznali smo ga kot tihega in vestnega delavca, vedno pripravljenega pomagati, če je bilo treba, saj so mu leta v tujini pustila sledove na telesu in še bolj v duši, ki ga je pripeljala nazaj v domovino.

Ko se poslavljamo od sodelavca, običajno vrednotimo vidna dejanja in zasluge, ki so po človeški oceni merilo za življenjsko delo,

vendar smo običajno kratkovidni in nedosledni, kajti blaginja družbe ni zrasla na osamljenih velikih dejanjih posameznikov, temveč na mnogoterih skritih in neopaznih žrtvah vsakega člana družbe, ki niso nič manj spoštovanja vredne, le da jih nismo opazili in jih nihče ni povzdigoval nad druge.

Pokojni sodelavec je bil eden od teh neimenovanih, predanih in kolektivu zvestih posameznikov, doma pa skrben družinski oče, poprečen občan, toda eden izmed trdnih temeljnih kamnov zdrave in ponosne narodove stavbe, eden v milijonu tistih, ki jim pripadamo tudi mi, ki smo za njimi ostali ter prevzemamo dolg za nazaj do njih in obveznosti do potomcev tega naroda.

Hvala ti za vse, kar si dal nam in vsej slovenski družbi, žalujem članom njegove družine pa v imenu kolektiva železarne in tozda Kontrole kakovosti izrekam globoko sožalje.

FRANC MIKL

Dragi Franc! Presunila nas je žalostna vest, da si nas za vedno zapustil. Ne moremo verjeti in sprejeti krute resnice, kajti smrt ki ne izbira ne kraja ne časa, je prišla preveč nenadoma. Še večeraj delovni tovariši se danes že poslavljamo od tebe. Čeprav je napačila ura slovesa, boš s svojim delom za vedno med nami, tvoja prizadevnost pa bo vsem nam za spodbudo in zgled.

Prekratka življenjska pot se je Francu pričela pred 51 leti na Zelenbregu. Njegova mladost ni bila lahka, kajti kot kmečki sin je že v mladosti okusil vse težave trdega kmečkega življenja.

V Železarni Ravne se je Franc zaposlil leta 1960 v tozdu Valjarne, kjer je delal do odhoda k vo-

jakom. V takratnem Jeklovleku se je Franci zaposlil leta 1964, po vrnitvi od vojakov.

Vse do nesreče, ki jo je doživel pri delu, je v Jeklovleku delal kot žičar. Prizadevno delo in sposobnosti za osvajanje neznanega so omogočile, da je Franci na podlagi delovnih izkušenj napredoval do delovodje za vlečenje, kar je ostal vse do prezgodnje smrti.

Vsako slovo je težko, še posebej težko pa je od prijatelja, sodelavca in dobrega tovariša, kar si ti nedvomno bil, dragi Franc. Hvaležni smo ti za vse, kar

si storil za skupni napredek. Ohranili te bomo takšnega, kot si bil, v trajnem spominu. Ob slovesu izrekamo tvojim otrokom, ženi in sorodnikom iskreno sožalje.

Tebi, Franc, pa hvala za vse in naj ti bo lahka koroška zemlja!

MARKO ČOSIČ

Sredi dela nas je nenadoma presunila tragična vest, da smo iz naših vrst izgubili našega dobrega sodelavca in prijatelja Marka Čosiča. Ne moremo verjeti krute resnice, da lahko tako nenadoma usahne mlado življenje delavca monterja, ki je prek šestnajst let vestno izpolnjeval svoje delovne naloge v najtežjih pogojih, ko je bilo treba pozimi in poleti postavljati težke hale za našo industrijo.

Pokojni Marko Čosič se je zaposlil na Monterju Dravograd 4. junija 1971. leta kot nekvalificirani delavec na montaži. Že od vsega začetka je s svojim delom doka-

zoval, da zasluži zaupanje svojih sodelavcev in vseh tistih, ki so mu pomagali pridobiti strokovno usposobljenost za lažje in kvalitetnejše opravljanje svojega dela. Usposobil se je za kvalitetnega kleparja, katerega delo najdemo na mnogih industrijskih objektih po Sloveniji in Jugoslaviji. Pred tremi leti je bil kot monter poslan v Libijo, še ta mesec pa je bil določen za ekipo, ki bo šla montirati nove proizvodne prostore v Kišinev v Sovjetski zvezi.

Zal Marko te svoje delovne naloge ne bo mogel več izpolniti ter bodo morali prizadeti njegovi tovariši to pot opraviti brez njega. Prazno bo ostalo njegovo delovno mesto in mesto v skupini, v kateri je bil eden od zvestih članov in prijateljev.

Ko se, dragi Marko, poslednjič in za vedno poslavljamo od tebe, se ti v imenu vseh delavcev Monterja, posebej pa v imenu tvoje delovne skupine zahvalimo za ves trud in prizadevanje, ki si ga opravil kot vesten, skrben in prizadeven delavec v naši skupini za hitrejši razvoj in za lepši jutrišnji dan nas vseh.

Počivaj v miru in svoji rodni zemlji, ki ti naj bo lahka odeja.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pokojnega Marka izrekam v imenu vseh delavcev Monterja globoko sožalje.

Franc Vreš

Urška Obretan, 3. na republiškem prvenstvu

pionirji: Miha Cigler 2., Boštjan Zelenik 3., st. pionirke: Slobodanka Gavrić 4. Starejši pionirji: Nikolov, Železnik in Cigler so osvojili ekipno 2. mesto.

31. 5. je bilo v Brežicah republiško prvenstvo za mlajše in starejše pionirje in pionirke v katah posamezno in ekipno. Pri starejših pionirjih je bil Cigler 22, Železnik pa 24.

Med mlajšimi pionirkami je bila Urška Obretan 3. in se je uvrstila na državno prvenstvo.

R. Breznik

PODROBEN PROGRAM DELA GOBARSKE DRUŽINE

Gobarska družina Samorastniki je vsem svojim članom v začetku leta dostavila splošen program dela, v začetku junija pa tudi konkretiziran program z nosilci nalog. Ker je narava dejavnosti taka, da ne sodelujejo samo člani, ampak se zanjo zanimajo tudi drugi in ker je pred nami še le prava sezona, saj je na Koroškem največ gob jeseni, bo verjetno marsikoga pritegnilo v naravo tudi potem, ko bo prebral ta program.

Na kratko: do sedaj, spomladi, je družina izvedla tri predavanja in okrog deset ponedeljkovih determinacijskih večerov. Vsi so bili ob 19. uri v gasilskem domu na Ravnah in tega tudi v prihodnje ne nameravamo spreminjati. Novost letošnje sezone bodo determinacijska srečanja v naravi, ki bodo združena s pripravo in poskušanjem gob in kjer želimo, da sodelujejo kar najširše vsi zainteresirani. Eno je v juniju že bilo.

V juliju in do 15. avgusta dejavnosti niso organizirane. V drugi polovici avgusta bosta dva ponedeljkova determinacijska večera, in to 24. in 31. 8., v soboto, 29. 8. pa naj bi bilo srečanje v naravi na turistični kmetiji Šauer nad Prevaljami.

Septembra bodo štiri determinacijski večeri, in to 7., 14., 21. in 28.,

v soboto, 19. 9., pa je predviden tradicionalni gobarski piknik, ki je bil do sedaj nekaj let pri Korošu v Jamnici, letos pa smo se odločili, da ga prestavimo pod lipe v Šentanelu.

V drugi polovici septembra ali v začetku oktobra, glede na to, kako se bomo dogovorili z nekaterimi gobarskimi družinami, je predviden gobarski izlet na Notranjsko oz. Primorsko. Seveda lahko pride tudi do drugih podobnih vzajemnih srečanj ali ekskurzij, če se bomo s posameznimi družinami, ki jih je v Sloveniji 20, uspeli dogovoriti.

Oktober bodo ponedeljkovi determinacijski večeri 12., 19., in 26. V ponedeljek in torek 5. oz. 6. 10., bo razstava gob v hotelu Merx na Čevčevju, dan prej pa kolektivno nabiranje gob, da bi se predstavili s čim več sortami in vzorci. Ker je delo pri organiziranju in pripravi razstave obsežno in zahtevno, upravni odbor še posebej vabi k sodelovanju.

Običajna letna skupščina, ki pa se je lahko udeležijo samo člani, bo predvidoma konec novembra pri Brančurniku. Sicer pa je še čas za pristop v družino.

-deja

Kadrovska gibanja

od 21. 5. do 20. 6. 1987

V času od 21. 5. do 20. 6. 1987 se je število zaposlenih znižalo še za 29 delavcev, tako je bilo 20. junija v železarni zaposlenih 6823 delavcev.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Trbovšek Branko, talilec, Ketiš Dušan, NK delavec — iz JLA; Kordež Roman, Striker Anton, NK delavca — iz druge DO.

JEKLOLIVARNA — Laznik Jože, žarilec, Čerenak Miran, Schmidhofer Jožef, NK delavca, Korošec Borut, kalupar-livar — vsi iz JLA.

VALJARNA — Borko Janez, Srebre Igor, valjavca, Vidovšek Boštjan, NK delavec — vsi iz JLA; Ahmetović Hasan, NK delavec — iz TOZD Jeklolivarna.

KOVAČNICA — Mrak Franc, Vrhovnik Zdenko, kovača — iz JLA.

TSD — Hovnik Rajko, ključavničar — Težki strojni deli — iz JLA.

KALILNICA — Enci Milan, inž. metalurgije — iz TOZD RPT.

ORODJARNA — Štruc Martin, strugar — iz JLA.

STROJI IN DELI — Vezovnik Danijel, Rotovnik Ivan, Kranjc Igor, rezkalci — iz JLA; Sveček Maksimiljan, NK delavec — iz druge DO.

PNEVMATIČNI STROJI — Lepen Darko, mehanik obd. strojev — iz JLA.

ENERGIJA — Lončar Boris, mehanik obd. strojev — iz JLA.

ETS — Šnabl Kristijan, NK delavec — iz JLA; Vušnik Ivan, elektrotehnik — ponovna zaposlitev.

SGV — Merkač Franjo, mehanik obd. strojev — iz JLA.

TRANSPORT — Pešl Milan, NK delavec — iz JLA.

KOVINARSTVO — Rihter Janez, strugar, Gostenčnik Božidar, preobl. in spajalec kovin, Prisljan Ivan, električar — vsi iz JLA.

PII — Lindenbaum Marko, strojni tehnik — iz JLA.

RPT — Kotnik Marjan, NK delavec — iz JLA; Stradovnik Jožef, dipl. inž. strojništva, Koroš Stanislav, dipl. inž. strojništva, Gnamuš Janez, dipl. inž. metalurgije, Viderman Ivan, dipl. inž. strojništva — vsi pripravniki iz šole; Mlakar Stanislav, strojni delovodja — iz TOZD Stroj in deli.

DRUŽBENI STANDARD — Trnjanin Majda, Pečečnik Darka, NK delavki — prva zaposlitev; Tomšič Cvetka, Verneker Marija, NK delavki, Antonič Ljudmila, gimnazijska maturantka, Čegovnik Samo, živilski delavec, Zaže Marija, ekonomistka — iz druge DO; Borštner Marjan, gimnazijski maturant — ponovna zaposlitev.

MONTER — Spevan Mario, strugar — iz JLA.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Ovčar Leopold, Kores Božo, II. pomočnik topilca, Rikić Dragan, priprava za litje — vsi v JLA; Topalović Safet, Pepsih Ali, zidarja livnih plošč, Petar Zvonko, Knez Peter, priprava za litje — izključeni.

JEKLOLIVARNA — Piko Ivan, delovodja ročne kaluparnice, Čuješ Maks, delovodja peskomete, Kos Ivan, vodja strojne kaluparnice — starostno upokojeni; Gorinjac Jasmin, brusilec na rafami, Zdovec Anton, oblikovalec str. kalupov, Lesičnik Jože, delavec na torni žagi — v JLA; Matjaž Robert, Grabus Osman, ročna brusilca — izključena; Ahmetović Hasan, brusilec na rafami — v TOZD Valjarna.

VALJARNA — Kramberger Vida, čistilka — starostno upokojena.

KOVAČNICA — Praznik Marjan, rezalec na krožni žagi — sporazumno.

JEKLOVLEK — Robar Jože, Izak Janez, žičarja — v JLA; Mikl Franc, delovodja — umrl; Plemen Stefan, žarilec — izključen.

ORODJARNA — Šavc Jurček, rezkalec — sporazumno.

STROJI IN DELI — Grile Srečko, transportni delavec, Vujevič Robert, ključavničar, Uršej Milan, monter, Šteharik Damjan, pomožni delavec — vsi v JLA; Podričnik Andrej, ključavničar — invalidsko upokojen; Mlakar Stanislav, samostojni tehnolog — v TOZD RPT.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Mlakar Matjaž, rezkalec — v JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Sedar Bogomir, monter — v JLA; Lasnik Franc, vrtalec — mirovanje pravic.

VZMETARNA — Robin Mitja, oblikovalec vzmetnih listov — v JLA.

TEŽKI STROJNI DELI — Kotnik Jože, monter — v JLA; Šimunović Anto, Mori Danilo, ključavničarja — sporazumno.

ETS — Golob Igor, električar, Mori Bojan, instrumentalec — v JLA.

SGV — Fink Alojz, vodja materialne službe, Potočnik Ferdo, ključavničar, Lepej Ivan, Krivec Jože, ključavničarja-univerzalca — vsi starostno upokojeni; Križan Marko, ključavničar — v JLA; Vodovnik Dani-

lo, samostojni konstrukter — dana odpoved.

TRANSPORT — Forjan Franc, prometnik — starostno upokojen; Šteharik Jaroš, transportni delavec — v JLA.

TRO — Legnar Janez, rezkalec — sporazumno; Ikoč Igor, brusilec — v JLA.

ARMATURE — Golob Franc, strugar — v JLA.

KOVINARSTVO — Rajter Franc, Bogdan Janez, rezkalca, Ermenc Ivan, Hudohmet Franc, Brglez Robert, strugarji — vsi v JLA; Valentič Ivica, varilec — dana odpoved.

PII — Bricman Jurij, konstrukter — potek delovnega razmerja za določeno čas; Šuler Darko, inž., samostojni konstrukter — v JLA; Gornik Franc, vodja projekta — starostno upokojen.

RPT — Ivartnik Ljudmila, knjižničarka — invalidsko upokojena; Ma-

rošek Ivan, vodja mehanske delavnice — dana odpoved; Gnamuš Janez, dipl. inž. metalurgije, pripravnik — v JLA; Enci Milan, inž., referent-koordinatorka — v TOZD Kalinica.

KONTROLA KAKOVOSTI — Šteharik Marko, iskrilec — invalidsko upokojen; Šumah Slavko, kontrolor — umrl.

KOMERCIJALA — Kalajžič Vlado, pomožni delavec — v JLA.

KSZ — Zaže Pavel, vratar — invalidsko upokojen.

PFS — Rutar Anton, vodja službe za finančno operativno — starostno upokojen.

MONTER — Kojzek Rudolf, Biskop Gojko, ključavničarja, Bajramović Senad, monter — v JLA; Podgajski Stefan, pleskar — sporazumno, Hölll Marta, saldakontistka — potek delovnega razmerja za določeno čas; Čosić Marko, monter — umrl. Kadrovska služba

ZAHVALE

Ob izgubi dragega moža

Jakoba Vajsa

se iskreno zahvaljujem godbi, gasilec in govorniku Zunku ter vsem, ki so darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena Mihaela

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega sina in brata

Igorja Vujevića

se najlepše zahvaljujem vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, zasuli s cvetjem njegov mnogo prerani grob ter sočustvovali z nami.

Njegovi mama, ata, brata Robert in Peter, sorodniki ter štab in brigadirji MDA Ivarčko' 87

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem Jeklolivarne za spominska darila. Želiva jim še veliko delovnih uspehov.

Ivan Kos in Ivan Piko

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem delovni skupini priprave dela in vodstvu SGV za darila in izkazano pozornost. Želim jim še naprej veliko razumevanja in delovnih uspehov.

Alojz Fink

Ob smrti

Jožeta Jurača

se zahvaljujem sodelavcem Vzmetarne za izkazano pozornost, Francu Poriju za poslovilne besede, g. župniku za pogrebni obred in pevcem DU Prevalje za žalostinke. Vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, iskrena hvala.

Zalujoči sin Mirko z družino

Ob boleči izgubi drage žene, sestre, tete in svakinje

Marije Slennik

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so se poklonili njenemu spominu, sočustvovali z nami, darovali cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti. Posebej se zahvaljujem tov. Jožetu Samcu za poslovilni govor v imenu PTT in g. župniku za opravljeni obred.

V tihi žalosti mož Viktor, brat Maksi in vsi njeni

Izdaja delavski svet Zelenarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753. Tiska: ČGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba.

Originalna svetilka

NAŠA ČRTICA

Franc Pečnik

Pet minut za zgodovino

So ljudje, ki si lahko mimogrede izmislijo vruga in pol, naredijo denimo svojemu znancu devet otrok namesto sedem, kolikor jih ima v resnici, samo da bi še bolj poudarili njegov brezupni položaj pred odpustom iz službe, ali vam naslikajo najmanj štiri miličnike, ki lezejo čez ograjo, da bi zalotili spečega čuvaja, s pendreki med zobmi, kot nekakšni moderni gusarji, ali pa vam pripovedujejo o svojih prastarših, ki se vedno živijo, čeprav imajo že čez stopetdeset let — skratka, so ljudje, ki nikoli niso v zadregi, kadar je treba s pomočjo nekakšne alegorije podati globlje resnice, ki bi jih drugače ne mogli nazorno opisati s še tako natančnim slikanjem dejstev. In tudi niso nikoli v zadregi, kako in kje bi začeli. Kjerkoli začnejo, zmeraj te hitro spravijo v strmenje. Koliko težje je v teh rečeh tistim, ki se, običajno ne brez ponosa, imenujejo resnicoljubne! Tak človek se ponavadi, še preden odpre usta, začne spravevati: »Ali mi bojo sploh verjeli, da so bili moji predniki Turki?«

Tako, vidite, tudi jaz dvomim, pa čeprav obstaja vsaj nekaj dokazov.

Ko so Turki v petnajstem ali vrug vedi katerem stoletju prvi-krat pridrli v te kraje, je moja praprababica (v resnici je teh pra vsaj še petkrat toliko, a se mi jih ne ljubi vseh naštevati) pri Suhem potoku prala perilo... Suhi potok teče še danes, kot je tekel takrat, in čeprav je res, da to še ni noben dokaz, kakor tudi ne zlizani kamni na bregu, po katerih so udarjale perice, je pa vendarle nekaj. Nihče mi ne more reči: »Kakšna praprababica neki, kakšni Turki, kakšno perilo — ko pa sploh ni in nikoli ni bilo nobene Suhega potoka!« Ne, ne! Če je potok, so bile ob njem tudi perice, ene bolj zale, druge manj, vsekakor pa skoraj vse s čvrstimi stegni in napetimi zadnjicami in joški, ki so jim bingljali nad potokom, kakor da ga hočejo podojiti in se odslej ne bi več imenovali Suhi... In tedaj si zamislite topot konj, dimni signali po hribih, zvonovi bijejo proti toči, a je kot ponavadi prepozno, vrišče žensk, medtem ko so se možje že poskrili... Kot po čudežu je uspelo vsem pericam pobegniti in se poskriti. Le moja praprababica ni ne vreščala ne bežala, pa ne ravno zato, ker bi bila tako pogumna. Kratko malo ji je zmanjkalo glasu, klecnila je na kolena... že se je videla razmesarjeno, obglavljeno in razčetverjeno, ravno je hotela še zadnjikrat pomoliti za svojo dušo, preden bi od strahu izgubila zavest, kar je začutila, da se bo prej z njo zgodilo še kaj drugega... Čeprav moja praprababica v mladosti ni bila grda, celo nekakšna plemenitost kobile je bila v njej, jo je pa kazil popolnoma bel čop las na čelu, ki so mu ljudje pripisovali nekakšen hudičev pomen, saj je bil zares videti kot bela vrana... Skratka, Zofka

si niti v temi ni mogla najti moža, zakaj naj je bilo še tako temno, beli čop na njenem čelu je bil razločno viden in še bolj grozljiv — kot kakšen majhen duh. Ko je torej zdaj začutila, da se bo pred smrtjo z njo zgodilo še nekaj drugega, se ji je mahoma vrnila vsa razsodnost, pazila je, da se ne bi z obrazom obrnila proti napadalcu in ga tako morebiti pregnala s svojim nesrečnim čopom... Imate ljudi, ki pikolovsko trdijo, da v takem položaju, »živalskem«, kot ga imenujejo, ni mogoče pošteno uživati. Ampak stavim, kar hočete, da je bilo Zofki tedaj figo mar, kako se kak položaj imenuje. Hudo ji je bilo zaradi nečesa drugega. Komaj ji je začelo postajati lepo, komaj je prav začutila, zakaj je pravzaprav preživela teh petindvajset let, že se je Turku stresel, zaječal, vse je steklo iz njega, kakor da bi sedel na električnem stolu, planil je pokonci, si navlekel svoje turške hlače ter nekaj zarobantil v vrug vedi kakšnem jeziku.

»Ravna Kur Eškem! Ravna Kur Eškem!«

Tedaj se je tudi Zofka zavedla. Prvi trenutek jo je spet prešinila misel na smrt — a kaj ji je tedaj pomenila smrt proti temu, da je bilo vsega lepega prehitro konec. In ne bodi lena je tudi ona razkačeno planila na noge, se zasrepela krivonogemu Turku v medenjakasti obraz ter zasikala:

»Kaj praviš?!«

Beli čop ji je vihral na čelu, četudi ni bilo vetra, in kar predstavljam si ubogega Turka, ki ni bil manj vraževeren od kake stare babe, kako je začel klicati Alaha in Mohameda na pomoč. Zofka pa — kot vse ženske! Ko je videla, da ga ima v oblasti, se je še bolj razrepenčila.

»Ti baraba hudičeva! Saj sem vedela, kaki ste možki, ampak sem mislila, da ste Turki vsaj malo boljši. Ti bom že pokazala, takole se norčevati iz poštene ženske!«

In je čedalje bolj nakačena, stopila proti njemu. Če bi imela tedaj v roki vsaj kako mokro cunj, bi človek še razumel njen pogum... Turek ji je s svojo krivo sabljo mahal pred nosom, ampak bilo je kazno, da je ne more kar tako zabosti; bogve kaj je videl tedaj pred seboj — mogoče kakega enoroga, za katerega je znano, da mu ne sablja ne puška ne moreta do živega... Ven in ven je ponavljal svoj nesmiselni: »Ravna Kur Eškem!« in se umikal pred podivjano žensko.

Babica (s petnajstimi pra spredaj) pa je uprla roke v boke (mogoče se ji je za trenutek zazdelo, da sta že poročena) in zagrmela:

»Kaj si mi rekel, pasji sin?«

»Ravna Kur Eškem!« Ta je moral biti res najbolj zabit izmed vseh Turkov, če ni znal več ko tri besede. Razen če je bilo to nekakšno zaklinjanje...

»Da sem ravna hruška, kaj? Uh, ti lopov! Če bi mi rekel samo hruška, bi ti še nekako oprostila... Ampak da sem ravna! Ravna, kaj? Ali se nisi imel priložnosti prepričati, da še malo nisem ravna!?!...«

Kaj se je zgodilo v naslednjih trenutkih, ni babica (s petnajstimi pra spredaj) nikoli natančno opisala... Pa ne ravno, da bi se sramovala. Ampak tisto je moralo biti še zanjo samo tako neverjetno, da si je pozneje komaj upala pomisliti... Kakorkoli že, izročilo nedvoumno namiguje na to, da je tedaj Zofka, hm, posilila ubogega Turka.

Pustimo ob strani vprašanje, ali je bila moja praprabica začetnica ženskega gibanja in se poglobimo v razrvano dušo Ravna Kur Eškema.

Ti pride tak svobodoljubljen konjenik, da bi videl tuje dežele, da bi, mimogrede, še malo ropal, malo moril in požigal, brez kakšnega posebnega namena, takšne reči so mu pač v veselje, kakor komu drugemu dober obed ali lep razgled... Ti pride, a komaj začne dramiti ljudi iz otopenosti vsakdanjega življenja, že je njegove poti mahoma in prav neslavno konec... Umikajoč se pred ponorelo žensko pade v Suhi potok, udari z glavo ob kamen in za nekaj trenutkov izgubi zavest. Zofka skoči k njemu, mu izvije sabljo iz roke

in ga potem, ko se zave in bi rad spet začel ponavljati svoj trapasti izrek, prisili, da si tam za bezgovim ali kakim drugim grmom še enkrat potegne dol svoje turške hlače. Potem mu da jasno vedeti, da mu bo brez usmiljenja odrezala moštvo, če ne bo... Resnično, strašne stvari so se dogajale v starih časih.

In potem, preden ga je spustila, da bi dohitel svoje tovariše, ki so bili že blizu Dunaja, ji je še moral obljubiti, da se bo vrnil, kakor hitro bo utegnil. Kajpak, prestrašeni Turek ji je obljubil, karkoli je hotela... A potem, ko je bil že na konju in dovolj daleč, ji je zaklical:

»Baba hudičeva, ne misli si, da me boš še kdaj videla! Mogoče čez petsto let...« In je odvihral, da bi si kje v samotni zalival rane.

Nekaj se je zdelo Zofki tedaj še bolj čudno od obljube, da se bo vrnil čez petsto let. To, da je ta preklemski Turek, ki se je lahko prej z njim sporazumevala le s pomočjo telesa, nenadoma tako razločno spregovoril po slovensko. In še celo s pravilnejšo izgovorjavo, kot jo je obvladala sama.

Pozneje so v trgu in okolici še dolgo razpravljali o tem dogodku. Zedinili so se, da je moral biti človek, ki je, kot se je kmalu pokazalo, oplodil mojo praprabica, kakšen janičar... A babica je vedela na vsa vprašanja odgovoriti samo z: »Ravna Kur Eškem!« Očitno je šlo za nekakšne čarovne besede, ki se jih ni mogla več znebiti. Ko pa so jo vprašali, kaj naj bi to pomenilo, je s preroškimi glasom, ki ga je še podkrepil vihrajoči čop belih las, odgovorila:

»Ko se bojo Turki čez petsto let vrnili, bo tu stalo že precej veliko in bogato mesto. Saj zato se bojo pa tudi vrnili. In mesto se bo imenovalo nekako tako: Ravna Kur Eškem.«

To je povedala moja babica (s petnajstimi pra spredaj in z enim malim Turkom v sebi), potem se pa ni hotela nikoli več pečati ne s prerokovanjem ne s politikom. Gledala je, da je čimprej našla moža, ki je bil pripravljen rediti malega pankrta, in mogoče niti ni bilo naključje, da se je ta človek pisal Turk...

Ivarčko